

ünsiyet 31

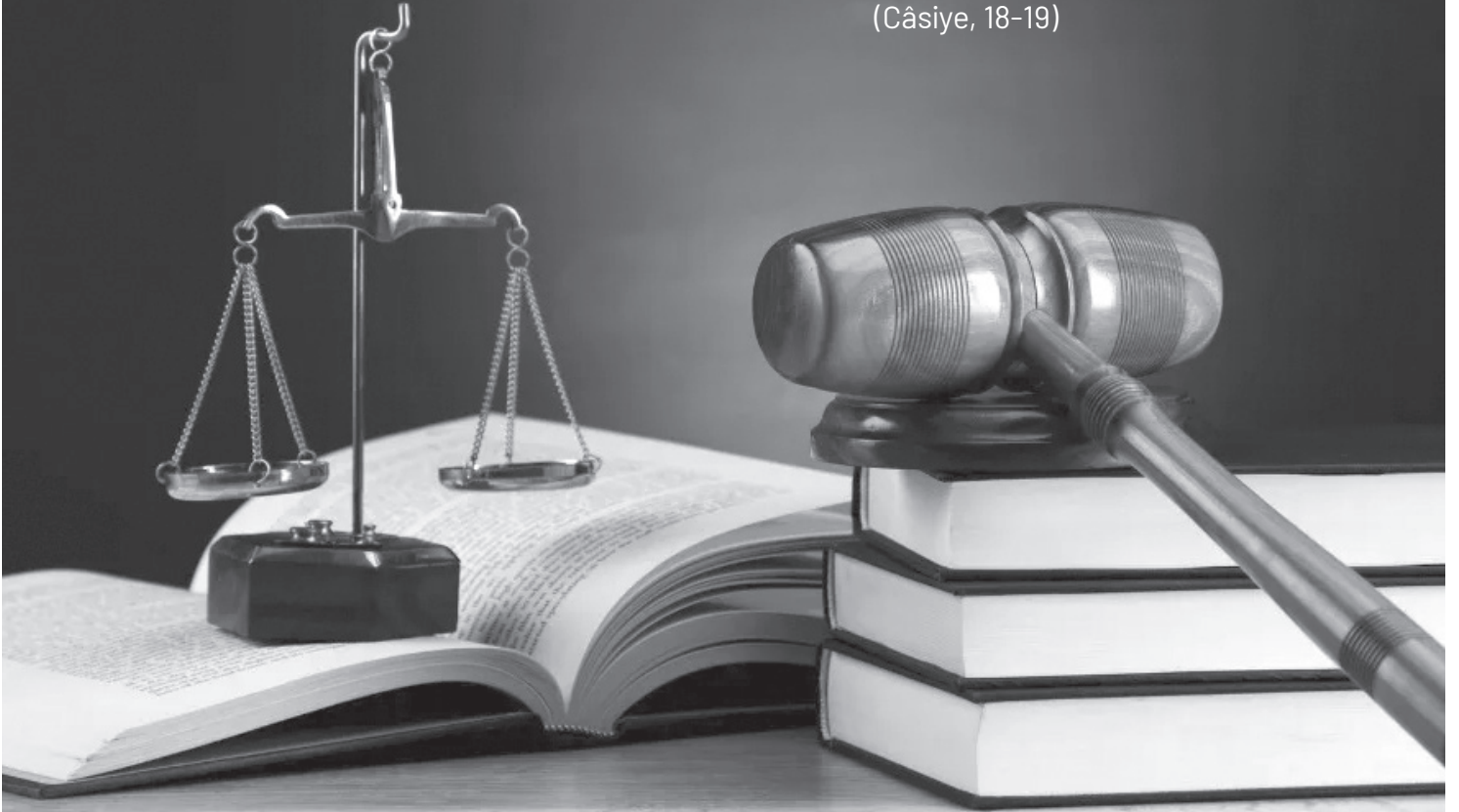
İLMİ, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLİK DERGİ

ISSN: 3023-7688

EKİM 2026

"Sonra sana da emrimiz ile bir yol (şeriat) gösterdik. Ona uy. Bilmeyenlerin heveslerine uyma. Zira onlar Allah'tan gelecek bir şeyi senden savamazlar. Zalimler, birbirlerinin velisidir. Allah da takva sahiplerinin velisidir."

(Câsiye, 18-19)

"Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına, onun iyiliğine olmadıkça el sürmeyin. Ölçü ve tartıyı adaletle yapın. Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz. Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız hakkında bile olsa, adaletli olun. Allah'a verdiğiniz sözü eksiksiz yerine getirin. İşte düşünüp öğüt alınız diye Allah size bunları emretti." (En'am, 152)

DOSYA

ŞERİAT ve HUKUK

■CELALEDDİN SİPAHİOĞLU ■HASAN EKİNCİ ■HARUN AYDIN ■İBRAHİM ŞAHİN
■İRFAN SETENCİ ■MEHMET AYMAN ■MUSTAFA DOĞU ■MUSTAFA İBAKORKMAZ ■NEZİR ERGENÇ
■TURHAN ARSLAN ■VEDAT ÖNAL

içindekiler

Yaşasın Şeriat

EDİTÖR..... 3

Hukuk

CELALEDDİN SİPAHİOĞLU..... 5

İlahi Hükümlerin Hikmeti ve Değişen Şartlara Uygulanabilirliği

HASAN EKİNCİ..... 7

Hukuk Şeriat Ayrımı Nerden Çıktı?

TURHAN ARSLAN 9

Allah

İBRAHİM ŞAHİN 11

İnsan Cehlinin Kurbanıdır

İBRAHİM ŞAHİN 12

Din=İslam=Millet=Şeriat

MUSTAFA DOĞU 15

Şeriat, İman, Ahlâk ve Hukuk

İRFAN SETENCİ 17

“Şeriatın Kestiği Parmak Acımaz”Dan Beşeri Hukukun Bitirdiği İnsanlığa

VEDAT ÖNAL..... 20

Modern Bilginin Mahiyeti Nedir

MEHMET AYMAN..... 22

Gereği Düşünülemedi

HARUN AYDIN..... 24

Fina ve Minna II

NEZİR ERGENÇ..... 25

İbn Arabî'nin Şeriata Bakışı

MUSTAFA İBAKORKMAZ 27

Leylâ'nın Gözleri

MEHMET AYMAN..... 28

Yaşasın şeriat

Oysa şeriat halkın gündelik lisanında çokça zikretmek ve genel anlayışını dile getirmek adına kullandığı, namazın, abdestin, orucun, zekâtın, emredilmesi, yalan söylemenin, toplumsal anlamda fesat çıkarmanın içkinin zinanın faiz almanın yasak oluşunun bir hayat tarzı olduğunu da belirleyen çatı kavramın kendisiydi.

Aklımızın erdiği günlerden itibaren kahrolsun diye naralar atılarak şeriat kelimesine içlerindeki kin ve nefreti kusmak misali boca etmeye çalışan ve ucu dışarılarda olan yabancı bir egemen anlayışın gölgesinde kalmış, gerçeğin sahiplerinin içlerinde hep haykırmak suretiyle sindirilmişliğinin, bastırılmışlığının travmasını üzerinden atmak fırsatı bekleyen bir nesil olarak haykırmak istiyorum YAŞASIN ŞERİAT

Önce kavramlarımızı ve dilimizi bozarak bizi tarihin derinliklerine gömmek istediler. Harf inkılabıyla çıktıkları bu yolda, diğer kavramlar gibi şeriat kavramını da itici ve nefret uyandıran bir anlamla sunmaya çalıştılar. Bunun için, insanlık bakımından caydırıcı olduğu düşünülen en ağır cezaları öne çıkararak şeriata yönelik olumsuz bir söylem oluşturdular. Allah'ın, akıl sahipleri için uygulanmasında hayat bulunduğunu buyurduğu el kesme, kısas ve benzeri cezaları ise modern hayatın korkutucu unsurları gibi gösterdiler.

Oysa şeriat halkın gündelik lisanında çokça zikretmek ve genel anlayışını dile getirmek adına kullandığı, namazın, abdestin, orucun, zekâtın, emredilmesi, yalan söylemenin, toplumsal anlamda fesat çıkarmanın içkinin zinanın faiz almanın yasak oluşunun bir

hayat tarzı olduğunu da belirleyen çatı kavramın kendisiydi.

Bütün yaptıkları din katliamlarına muasır medeniyete erme ütopyasını kılıf olarak geçirdiler. Kastedilen muasır medeniyet batının tanrı öldü onu biz öldürdük diyen felsefesinin inşa ettiği ve Hristiyanlıktan soyutlanmış bir anlayıştı. Ülkeyi muasır medeniyet seviyesine çıkaracağız dediklerinde aynen Nietzsche'nin yaptığını yapmaya çalışıyor ve İslam'ın karşısı bir hayatı benimsediklerini deklare ediyorlardı.

Modern denilen batı kendi zihin dünyasında inşa ettiği MÖ beş binden başlayan bir tarih üzerine kurguladığı medeniyetine yüklediği Hristiyanlığın paganlıkla karışımı sayılan anlayışını bütün dünyaya yine cahiliye Yunan'ının oturduğu yerden konuşan filozoflarına dayandırdığı demokrasi kavramıyla güzelleme yaparak kabul ettiriyordu.

Bu köksüz cahiliye, her türlü, İslam anlayışının karşısında olmalıydı; çünkü geçmişteki cahiliye mensuplarının

da ipliğini pazara çıkarmış ve insanlığa gerçeği göstermiş olan tek din İslam'dı. Modern cahiliye mensuplarının hortlak misali zihinlerinde canlandırdıkları şeriat, haktan kaynaklanan hakikatle, çuvala sığmayan mızrak misali ortaya çıkması kaçınılmazdı. Şayet yeniden toparlanarak ayağa kalkarsa onu sindirmek mümkün olmayabilirdi. Çünkü savaş sonrası düşmanı yenmiş olma psikolojisinin kazandıracığı motivasyon dini toplum nazarında yeniden canlandırabilirdi.

Önce halkı geçmişle bağlarını kopararak cahilleştirdiler. Okunacak kaynakları yok etmek suretiyle oluşturulan yeni kültürün temeline kahrolsun şeriatı içselleştirdiler, darvinizm gibi insanlık tarihinin soytarılarının düşünce sistemlerini allayıp pullamak suretiyle eğitim sistemin merkezine koydular.

Kendi yalan dünyalarına karşı çıkan veya çıkacak olarak gördükleri İslam alimlerini bir gecede Haymana ovasında dar ağaçlarında sallandırarak korku

Yirminci yüz yılın neredeyse tamamında şeriat kelimesi ve şeriattan kaynaklanan eylemlerin ülkenin sadece köylü tiplmesiyle özdeşleştirildiği zamanlarda memleketin evlatlarını kendi köhne düşüncelerine ram etmek için her türlü şaklabanlığı normal kabul ettiler.

cumhuriyetini oluşturdular. Dahası memleketin evlatlarını peygamber ocağı diye topladıkları askerlik kurumunda ellerine verdikleri tüfeklerin dipçikleriyle Anadolu insanının bağrında yanan iman ateşini söndürmeye çalıştılar.

Ne kadar ilginç değil mi? Bir taraftan dine dair hayata müdahil olacak ve dine göre yaşamak isteyenlere hayatlarını yaşanılmaz kılacak, içki kumar yasakları gibi hevalarını besledikleri dinin yasaklamalarını çağdaş bulmayacaklar bir taraftan gücü elde tutmak adına Müslüman vatan evlatlarını peygamber ocağı diye topladıkları askeri kurumlarda oluşturdukları güçle kendi egemenliklerini sürdürmeye çalışacaklardı. Yerine göre de demokrasinin balans ayarı nağmeleriyle kendi egemenliklerine araç olarak darbeleri bu peygamber ocağı dedikleri bu askerlerle yapacaklardı. Yani peygamber ocağını şeriat karşıtlıklarına payanda yapacaklardı.

Aslında zorbalığın adıydı onlara göre çağdaş ve bizim için olmazsa olmaz kabul ettikleri cumhuriyet. Parti amblemleri masaların üzerine konmuş seçim sandıklarında tek partinin adayına açık usulde verilip kapalı usulde sayılan oylarla tek parti diktatoryasına çoğunluksalcılık anlamına gelen uyduruk bir kavramı yani cumhuriyeti tayin ederek, kutsadılar.

Şeriat gibi geçmişe dair ne varsa parti tüzüğü dedikleri metne yerleştirmişler ve gökten indiği sanılan diye aşağıladıkları dini tu kaka anlayışıyla kötülemişlerdi. Padişahı, saltanatı girdikleri ve sonunu şeriata bağladıkları her nefret söylemi, kökü dışarda bir zihniyetin ürünüydü. Fakat yavuz hırsız ev sahibini bastırır deyimiyle ifade edilen bir tavır, şahısperestliğin arkasına kamufle edilerek ilke ve inkılaplar diye kanunlarla koruma altına alınmak suretiyle, ülkenin öz evlatlarının bin yıllık iman geçmişi sildirilmeye çalışılmaktaydı.

Yirminci yüz yılın neredeyse tamamında şeriat kelimesi ve şeriattan kaynaklanan eylemlerin ülkenin sadece köylü tiplmesiyle özdeşleştirildiği zamanlarda memleketin evlatlarını kendi köhne düşüncelerine ram etmek

için her türlü şaklabanlığı normal kabul ettiler.

Bugünlerde oynayacak yerleri kalmadığına inanarak ülkenin gençliğinin geleceğinin çalındığından dem vuran bu zümrenin kendi cahiliyelerine ket vuracağını düşündükleri her türlü kişiliğe karşı olağandışı düşmanlık geliştirerek, geçmişe öykünme ameliyeleri ortaya koymaktadırlar.

Halkın gündelik lisanında yer etmiş “şeriatın kestiği parmak acımaz” deyimini sökülüp atılmaya çalışılan İslam ve onun uygulamalı halini anlatırken, anlamı itibarıyla bu milletin kanına, damarlarına öyle işlemiş olmalı ki, şeriattan rahatsız olmalarına rağmen bu deyimini kullanılmasının önüne geçemediler.

Meşruyet de ha keza şeriatın işlevsel halinin sonucu olarak bir işin kabul görebilir olması ifadesi olmasına rağmen uydurdukları olasılık vs gibi kelimeler misilli bu kelimeye rakip olabilecek bir kelimeyi halkın diline, belleğine yerleştiremediler. Belki de bunun temelinde, insanların din bağışlılığının kökleşmiş olmasını sebep olarak görebiliriz.

Peki kimdi bu kahrolsun naraları atan yarı sarhoş kitle? Bunlar kökü dışarda Osmanlının merhametine sığınmış İspanya kaçkını Yahudilerin son zamanlarda isimleştirilmiş haliyle Sabetayistlerdi. Soyadı kanunuyla beraber kimliklerini gizleme imkanına sahip olmuşlar, Türkçe soy isimler alarak öz be öz Türk olmuşlardı.

Bunlar bin dokuz yüzlerin emperyal gücü İngilizlerle iş birliği yapmış koskoca devletin parçalanmasına ve bir baraka devlet yönetimine tav olmak suretiyle Osmanlının hamiyetini inkâr ederek Müslümanları ve İslam’ı batıya peşkeş çeken tiplerdi.

Bu işin gerçekleştirilebilmesi için ellerinde yeterince adamı ve kadrosu olmayan bu kitle Osmanlının ihmal ettiği sürekli İran şiası tarafından Osmanlıya karşı ayaklanma operasyonlarında kullanılan Anadolu’nun alevi kesimini kadrolaştırmak üzere ellerine aldılar. Daha önce Osmanlı toplumunda bir varlık gösterememiş bu Anadolu çocuklarını eğitim sistemi içinde İslam

düşmanı ve Kemalizm hayranı bir yapıya büründürdüler. Onuncu yıl marşı olarak düzenledikleri marşta dile getirdikleri “on yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan” sözleri bunu anlatmaktaydı.

Tamamıyla İslam düşmanı olarak yetiştirilen bu alevi gençleri daha sonra yetiştirilecek kadroların eğitmeni olacaklar ve devletin bürokrasisini dolduracak dinsiz kadrolar bu kanaldan yetiştirilecekti.

Osmanlıda ve cumhuriyetin ilk yıllarında din elden gidiyor çağrısına meyhanedekilerin bile koşarak yanıt verdiği bir dünyadan, kahrolsun şeriat diye nara atacak zemin oluşturulmuştu. Ne zaman sağ cenahtan bir parti iktidara gelse ön alma, engelleyici olma adına sağlam kanunlarla koruma altına alınmış M.Kamal ve laiklik elden gidiyor naralarıyla prangalanarak İslam’ı tedai ettirecek hamleler engellenme yoluna gidilmişti.

Toplumun hassasiyetlerinin Anadolu insanının bağrında söndürülemediği olması hep bu çabalara karşı alttan alta mücadele etmeyi fakat direniş göstermeme tavrını ortaya koydu. Günün birinde soysuzluğun ilelebet payidar olamayışı sünnetullahı devreye girdi ve alttan alta çabalayan kitle konuşmaya, dillendirmeye ve itiraz etmeye başladı. Ve nihayet bu günlere gelindiğinde Allah’ın hakkı batılın tepesine atarız onun beynini parçalar hakikati belirgin bir şekilde kendini gösterdi.

Son dönemler itibarıyla şeriat karşıtlarının sırtlarını dayadıkları emperyal batı, sömürü kaynaklarını kaybetmeleri ve teknolojinin Çine transferiyle birlikte oluşturdukları göz boyayıcı sanal güçlerini kaybettiler. Beğenmedikleri İslamcıları güçten düşmüş bu batıya şikâyet etmelerine rağmen pek bir destek göremediler. Hatta batı kendi içinde yükselen İslam’ın karşısında durabilecek bir gücü kendi adına durdurabileceği bir noktayı çoktan geçmiş bulunuyordu. Yakın bir gelecekte batının dayandığı güya Hristiyan ideolojisi de şeriata teslim olmak zorunda kalacak bu sebeple artık YAŞASIN ŞERİAT diye bağırıldığınızda tepenize çullanacak malum kitlenin tarihin kirli sayfalarına gömüldüğünü göreceksiniz.

Editör

Hukuk

İnsanlığın gözünü boyamak amacıyla oluşturulduğu izlenimini veren pek çok uluslararası örgütlenme, hukukun güvencesi ve adaletin teminatı olarak sunulmaktadır. Ne var ki bu yapılar, ortaya çıkan ağır ihlaller karşısında etkili ve bağlayıcı bir irade sergilemek yerine, çoğu zaman güçlü söylemler ve gösterişli metinler üretmekle yetinmektedir.

Hukuk kelimesi, insan ilişkilerinin derinden yıprandığı günümüzde çoğunlukla kişiler arasındaki ihlaller üzerinden gündeme gelmektedir. Bu dar kullanım, kavramın kutsal ve kuşatıcı anlamını gölgede bırakmakta; hukuk, yalnızca hak ihlalleri yaşandığında hatırlanan bir kelimeye dönüşmektedir. Oysa hukukun varlığı ile yokluğu arasındaki fark, insanın hem bireysel hem de toplumsal hayatının bütününe ilgilendirir.

İnsanlık adına hayatı düzenleyici olan din, hukuk ve ahlak gibi temel kavramlar, vahiy kaynaklı hayat anlayışında birbirini tamamlayan bir bütün oluşturur. Hz. Âdem’le başlayan insanlık tecrübesinde toplum hayatı, kulluk bilinci ekseninde sürdürülen insanca bir hayat modeli üzerine inşa edilmiştir. Bu model, Allah’ın insana öğrettiği isimlerin devamı niteliğindeki kavramlarla anlam ve düzen kazanmıştır.

Daha sonra ortaya çıkan beşerî sistemler, bütünüyle yeni bir kavram dünyası kurmak yerine, mevcut kavramsal birikimi kendi anlayış ve ilkeleri doğrultusunda yeniden yorumlayarak ve ona çeşitli unsurlar ekleyerek kullanmıştır. Bu kavramların köken itibarıyla dinî bir kaynağa dayanması, söz konusu sistemleri kuranlar açısından bir rahatsızlık sebebi olmamıştır. Aksine, insanların geçmişle bağlarını bütünüyle koparmadan yeni düşünce ve düzen biçimlerini benimsemelerini kolaylaştırdığı için bu tarihsel süreklilikten yararlanılmıştır. Çünkü yepyeni bir kavram dünyası oluşturmak,

toplumların alışkanlıkları ve yerleşik kabulleri bakımından benimsenmesi güç bir dönüşüm anlamına gelebilirdi. Bu sebeple yeni düzenin, mevcut kavramların anlamları aşamalı biçimde dönüştürülerek ve toplumsal direnç uyandırmadan inşa edilmesi yolu tercih edilmiştir.

İnsanlık tarih boyunca birçok istismarın muhatabı olmuştur. En başta dünya üzerinde egemen olan güçlerin kendinden aşağı pozisyonundaki insanları kontrol altında tutmak için dillerine doladıkları fakat, kendilerinin ihlal etmekten çekinmedikleri ve ihlalinde sınır tanımadıkları bir kelimedir hukuk.

İnsanlığın gözünü boyamak amacıyla oluşturulduğu izlenimini veren pek çok uluslararası örgütlenme, hukukun güvencesi ve adaletin teminatı olarak sunulmaktadır. Ne var ki bu yapılar, ortaya çıkan ağır ihlaller karşısında etkili ve bağlayıcı bir irade sergilemek yerine, çoğu zaman güçlü söylemler ve gösterişli metinler üretmekle yetinmektedir. Böylece hukuku gerçekten koruyan kurumlar olmaktan uzaklaşarak, adalet beklenmesini canlı tutan fakat onu fiilen gerçekleştiremeyen çok kelimeli terkipler hâline gelmektedir.

Birleşmiş Milletlerden “uluslararası hukuk” ifadesinin taşıdığı ihtişama kadar uzanan bu kurumsal dil, uygulamadaki eşitsizlikler giderilmediğinde adaletin değil, egemen güçlerin nüfuzunu ve itibarını pekiştiren bir araca dönüşmektedir. Hukukun bağlayıcılığı güç karşısında zayıfladıkça, bu yapıların evrensellik

iddiası da inandırıcılığını yitirmekte; korumayı vadettikleri adalet, söylem düzeyinde kalan bir temenniden öteye geçememektedir.

İnsanlara görünürde tanıdıkları hakları dahi kendi çıkarları doğrultusunda sınırlandıran düzenlemeleri, toplumların yararına sunulmuş uygulamalar gibi göstermekte mahir olan büyük devletler, hukukun etkisizleştirilmesi pahasına kendilerine veto hakkı tanımışlardır. Ne var ki dünya toplumları, adalet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmayan bu ayrıcalığın meşruiyetini uzun süre ciddi biçimde tartışmaya dahi cesaret edememiştir.

Bu yerleşik güç düzenine karşı “Dünya beşten büyüktür” diyerek itiraz eden sesleri desteklemek bile zamanla bir cesaret meselesi, hatta ulaşılması güç bir tutum olarak görülmüştür. Toplumların bu itiraza güçlü biçimde arka çıkamaması ise adaletsizliği sorgulamak yerine kabullenilen bir acziyetin giderek alışkanlığa, ardından da ahlaki bir tutuma dönüşmesine yol açmıştır.

Hukukun yalnızca insanlar arasında yürürlükte olan kurallar bütünü olarak kabul edilmesi, onun gerçek temellerinden biri olan Allah’a karşı sorumluluk boyutunun gözden kaçmasına yol açmıştır. Oysa insanlar arasındaki hukukun uygulamada birleştirici ve bağlayıcı bir nitelik kazanabilmesi, kişinin davranışlarını yalnızca dış yaptırımlara göre değil, vicdanında taşıdığı hesap verme bilincine göre de düzenlemesine bağlıdır. “Allah’a dair hukuk” şeklinde ifade edilen bu anlayış, insanın de-

netimden uzak kaldığı durumlarda dahi kendisini sorumlu hissetmesini sağlayarak beşerî hukukun tek başına ulaşmakta zorlandığı güçlü bir caydırıcılık zemini oluşturur.

Bugün beşerî hukuka duyulan güvensizlik ve yalnızca yakalananların hesap vereceği yönündeki yaygın kanaat, sorumluluğu ahlaki bir yükümlülük olmaktan çıkarıp denetimle sınırlı bir zorunluluğa dönüştürmektedir. Bu düşünce, insanları yanlış davranıştan bütünüyle uzak durmak yerine, sorumluluktan kaçmanın ve yaptırıma uğramamanın yollarını aramaya sevk etmektedir. Böylece hukuk, adaleti gerçekleştiren bir değerler bütünü olarak değil, sınırları zorlanabilecek teknik hükümler toplamı olarak algılanmakta; “kanun boşluklarından yararlanmak” sözü de bu zihniyetin toplumsal dildeki karşılığı hâline gelmektedir.

Yukarıda kullandığımız “Allah’a dair hukuk” ifadesi, bütün ilkelerin başında yer alan temel bir sorumluluk anlayışını ifade eder. “Allah için” sözünün hukuki ve ahlaki alandaki karşılığı sayılabilecek bu kavram, en yalın anlamıyla kulun Allah ile ilişkisini ve bu ilişkinin davranışlar üzerindeki belirleyici gücünü anlatır. İlk bakışta bireysel görünen bu bağ, insanın niyetlerini, tercihlerini ve dışa dönük tutumlarını şekillendirerek toplumsal hayata da yön verir. Çünkü kişinin başkalarına karşı adaletli, ölçülü ve güvenilir davranabilmesinin temeli, önce kendi iç dünyasında taşıdığı sorumluluk bilincine dayanır. Bu sebeple “Allah’a dair hukuk”, yalnızca bireysel kulluğun konusu değil, insanlar arasındaki hukukun ahlaki dayanağı ve sürekliliğini sağlayan ana ilkedir.

Beşerî hukuk sistemlerinde aynı kapsam ve derinlikte bulunmayan, fakat Allah’ın nizamında merkezî bir yere sahip olan bu anlayış, kulun bütün davranışlarına yön verir. Onu etkili kılan husus, yalnızca zihinsel düzeyde benimsenen bir düşünce değil, hayatın her alanında karşılık bulan bir inanç esası olmasıdır. Zira bir ilkenin doğru kabul edilmesi ile ona inanılması, içselleştirilmesi ve davranışların ölçüsü hâline getirilmesi arasında önemli bir fark vardır. İnanç hâline gelen düşünce, dış denetimin bulunmadığı anlarda da insanı sınırlar; zamanla tercihlere, alışkanlıklara ve nihayet karaktere dönüşür. Bu

Başka bir ifadeyle şariat, kendisine itaati kulluğun bir gereği olarak değerlendiren bir hukuk düzenidir. “Sizden olan emir sahiplerine” şeklinde ifade edilen ilke de itaat bakımından vahiy ve Resule itaat esaslarının oluşturduğu meşruiyet çerçevesi içinde yer alır.

bakımdan İslam toplumunun en temel niteliklerinden biri, kulun Allah ile ilişkisindeki samimiyetin bireysel karakterde doğruluk ve sorumluluk, toplumsal hayatta ise adalet ve güven olarak görünür hâle gelmesidir. Bireyin iç dünyasında kökleşen hakkaniyet bilinci, yalnızca kişisel hayatı düzenlemekle kalmaz; aileden ticarete, komşuluk ilişkilerinden kamu düzenine kadar toplumsal hayatın bütün alanlarını etkiler. Böylece toplum, hukuka yalnızca yaptırım korkusuyla uyan bireylerin bir araya geldiği yapı olmaktan çıkar; adaleti korumayı ortak bir sorumluluk kabul eden ahlaki bir bütünlüğe kavuşur. İslam toplumunun yeryüzünde adaletin temsilcisi ve koruyucusu olma niteliği de bu zeminde ortaya çıkar. Müslümanların tarih boyunca sergiledikleri örnekliğin temelinde, eksikleri ve farklı uygulamaları bulunmakla birlikte, hukuku inançtan, ahlaktan ve hesap verme bilincinden ayırmayan bu yaklaşım yer almıştır. İslam hukukunu diğer hukuk anlayışlarından ayıran ana eksen, dış yaptırımı insanın iç dünyasındaki sorumluluk bilinciyle birleştirmesidir.

İslam hukukunun iman temelinde kabul edilmesi, beraberinde bir takım doğal sonuçlar doğurur. Her şeyden önce hukukun Allah’ın adıyla inşa edilmesi ve en temel kaynağının vahiy olarak kabul edilmesi, bu hukukun bütün uzantılarında aynı kaynağa bağlılık bilincini zorunlu kılar. Böylece hukuk, yalnızca toplumsal düzeni sağlayan kurallar bütünü olmaktan çıkar; kaynağına duyulan imanla anlam kazanan ve insanın davranışlarını kulluk bilinciyle yönlendiren bütüncül bir yapıya dönüşür.

Allah, hukukun ana kaynağını vahiy olarak belirlerken Resule itaati de bu kaynakla temellendirmiştir. Bu

nun yanında “sizden olan emir sahiplerine” itaat ilkesini, hukuk düzeninin uygulama alanındaki meşruiyet dayanaklarından biri hâline getirmiştir. Böylece vahiy, Resul ve meşru otorite arasında birbirini tamamlayan bir bağ kurulmuştur. İslam hukukunu diğer hukuk anlayışlarından ayıran temel niteliklerden biri de buradan doğar: Bu hukuka itaat, yalnızca dünyevi bir yükümlülük değil, aynı zamanda kulluk bilinci içinde değerlendirilen dinî ve ahlaki bir sorumluluktur.

Bu sebeple İslam hukukunda meşruiyet kavramı, kulluk bilinciyle doğrudan bağlantılıdır. Başka bir ifadeyle şariat, kendisine itaati kulluğun bir gereği olarak değerlendiren bir hukuk düzenidir. “Sizden olan emir sahiplerine” şeklinde ifade edilen ilke de itaat bakımından vahiy ve Resule itaat esaslarının oluşturduğu meşruiyet çerçevesi içinde yer alır. Bu doğrultuda şariatın ortaya koyduğu hukuk ilkeleri meşru kabul edilir ve bu ilkelere itaat zorunlu görülür. Bununla birlikte uygulama alanında zamanın ve zeminin şartları bütünüyle göz ardı edilmez. Maslahat ve sedd-i zerâi kapsamında değerlendirilebilecek hükümlerin farklı hukukçular tarafından uygulanmaması veya bunların yerine başka bir hükmün tercih edilmesi imkânı açık bırakılmıştır. Böylece temel ilkelerdeki bağlayıcılık korunurken, uygulamaya ilişkin hükümlerde şartları gözetken bir değerlendirme alanı oluşturulmuştur.

İslam hukuk sistemi dünya üzerinde nizamın sağlanmasını, ahiretin kazancı olarak öneren tek sistemdir. Bu sebeple dareyn saadeti denilen dünya ahiret saadatinin dünya basamağını oluşturur. Ahiret açısından bir yatırım olması da dünyada hukukun uygulanabilir olmasını daha da tercih edilir hale getirir.

İlahi Hükümlerin Hikmeti ve Değişen Şartlara Uygulanabilirliği

Modern hukuk anlayışında hukuk dış davranışı düzenlerken, ahlak da bireyin vicdanına bırakılır. İslam'da hukuk ile ahlak birbirinden kopuk değildir. Çünkü İslam'ın amacı sadece toplumun düzenli olması değildir. Aynı zamanda insanın güzel ahlakla kemale ulaşmasıdır.

Her türlü noksanlıktan münezeh olan Allah'ın kullarından yapmalarını istediği şeyler kendisi için değil, bilakis kulların kemale ermeleri için rahmetinin ve lütfunun tezahürüdür. Bunları iman edilmesi gereken şeylerle birlikte emir ve yasaklar olarak ikiye ayırabiliriz. Dolayısıyla bunları tebliğ eden resuller, eğer bireysel veya toplumsal anlamda bir takım yanlışlıklar varsa *düzeltilici* bir görev ifa ettiği gibi, aynı zamanda olması gereken inanç ve yaşam tarzını da söz ve örneklikleriyle inşa ederler.

İnsanların birbirleri arasındaki ilişkilerin ölçüsü hak ve adalet kavramlarıyla ifade edilir ve haklıya hakkının verilmesi yani adalet hukukla gerçekleştirilir.

Adaletin tesisi için uygulanan hükümler (Ahkâm) çok farklı yönlerden ele alınabileceği için seçici davranılarak makalenin devamında *ahkâmın ilahi bir kaynağa dayandırılmasının hikmeti* ve *İslami ilkelerin ve hükümlerin canlılığını ve geçerliliğinin nasıl koruyabildiği* üzerinde durulacaktır.

1 – Ahkâmın ilahi kaynaklara dayandırılmasının hikmeti:

Kuran'ın ilk suresi olan Fatiha'nın ilk beş ayetinde Rahman ve Rahim, Din Gününün sahibi olan Allah'a hamd edilir, yüceltilir ve kulluğun yalnızca O'na olması gerektiği ve yalnızca O'ndan yardım dilenmesi gerektiği belirtildikten sonra son ayetlerde üslup değişerek duaya geçilir. *"Bizi doğru yola ilet, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna. Gazaba uğrayanların ve sapıkların yoluna değil."* İlk beş ayetin genel karakterine bakıldığında; sanki fitri olarak yaşadığı hayatı ve varlığı anlamlandırma doğrultusunda *"bir yaratıcı"* fikrine ulaşmış insanın sözleri vardır burada. Bu imanının neticesinde fitri olarak en yüce güzel özellikleri O'na hasretmiş, O'nu yüceltmış ve son ayetlerde de O'na gerektiği gibi bir kulluğu nasıl yapabileceğiyle ilgili O'ndan yardım istemektedir. Böyle-

likle Allah'a kulluğun nasıl yapılması gerektiği hususunda, başka bir deyişle, nasıl bir hayat yaşaması gerektiği hususunda bir rehberliğe ihtiyacını dile getirmektedir. Bu duaya karşılık Rabbi de ona Kuran'ın geri kalanıyla icap etmiştir. Konumuz bağlamında toparlayacak olursak; *insanlar, varlık amacına uygun bir hayatı yaşayabilmek, doğru yoldan (sıratı müstakim) sapmamak ve kendi aralarındaki ihtilaflara adil bir çözüm bulmak için bir rehber ve tarafsız, adil bir hüküm vericiye ihtiyaç duyar.*

Din genel anlamıyla "hayatta üzerinde yürünen yol" anlamına gelir. Batı'da dinin karşılığı olarak kullanılan "religion" kavramı dini tam karşılamaz. Religion'da ilişkiler Tanrı ve kul arasına sıkıştırılmıştır, özeldir. Oysa ed-Din'in (İslam), Tanrı- insan, Tanrı- kâinat ve insan- insan ilişkilerinin hepsine söyleyecek sözü/ teklifi vardır. Bu anlamıyla dinin kapsamına insanı ilgilendiren her şey girer.

Şöyle bir soru itiraz mahiyetinde sorulabilir: İnsan akıllı bir varlıktır, kendisiyle ilgili yaşam tarzını, doğru ve yanlış kendisi belirleyebilir. Dolayısıyla niçin ilahi yasalara ihtiyaç duysun? Evet, insan akıllı bir varlıktır ve zaten kendisinde bulunan meziyetlerden dolayı yeryüzüne *halife* olarak gönderilmiştir. Kendisini yetkinleştirecek ve yeryüzünü imar edecek kapasiteye sahiptir. Ama insan aynı zamanda menfaatleri çatıştığı anda akıl ve ahlakı arasını ayırabilen bir varlıktır. İnsan, gazap, şehvet, hırs, kibir gibi nefsi duygularını aklın emrine vererek onları doğru kanaliye edebildiği gibi, heva ve hevesinin emrine vererek sapmaya yatkın bir varlıktır da. *"Sonra da ona kötülük ve takva kabiliyetini verene yemin olsun ki,"* (Şems 8)

İktidara gelenler, erki ele geçirenler mutlak gücü kendilerinde gördüklerinde bu imkânlarının baki kalması için yasalar, kanunlar vaz etmektedirler. Kendi hırslarının neti-

cesinde toplumsal düzen bozulmakta, adaletin yerini zulüm almaktadır. İşin ilginç yanı bu kötü emellerine ulaşmak için her şeyi araç olarak kullanabilmektedirler, dini bile.

Allah'ın rahmetinin eseri olarak peygamberler aracılığıyla gönderilen ilahi vahiyle öğütlenen/ emredilen buyruklar/ ilkeler her türlü ihtiyattan münezzeh olan Allah'tan geldiği için ve O'nun karşısında kullarının takvadan başka ayrıcalıkları olmadığı için *Mutlak Adaleti* temsil eder. Kimseye kara kaşından, kara gözünden dolayı iltimas geçilmez, hiçbir kavim ayrıcalıklı değildir. (Hucurat 13).

Modern hukuk anlayışında hukuk dış davranışı düzenlerken, ahlak da bireyin vicdanına bırakılır. İslam'da hukuk ile ahlak birbirinden kopuk değildir. Çünkü İslam'ın amacı sadece toplumun düzenli olması değildir. Aynı zamanda insanın *güzel ahlakla* kemale ulaşmasıdır. Dolayısıyla emir ve yasakları fiili yaşama tatbik etmek ve hikmetli bir sonuca ulaşmak, ilahi buyrukların Allah Resul'ünün örnekliğinde (sünnet) akıl ve ahlak ilkeleriyle ele alınmasına bağlıdır.

2 – Değişen insan hayatı karşısında, değişmez bir din nasıl her çağda canlı ve uygulanabilir kalabilir?

İslam'ın evrenselliği, her tarihsel dönemin bütün ayrıntılarını önceden belirlemesinden değil, sabit (değişmeyen) insani ilkelerle değişen hayat şartlarını ilişkilendirebilecek bir yapıya sahip olmasından kaynaklanır. Bu açıdan hükümlerdeki sabit-değişken ayrımı, sadece bir fıkıh meselesi değildir. Aynı zamanda İslam'ın "modernle" nasıl ilişki kurabileceği sorusuna dair cevabın ipuçlarını içerir.

İlahi kanunlar bir ağaç gibidir. *"Görmedin mi? Allah nasıl bir misal verdi. Güzel bir söz, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her*

İslam, değişmeyen temel ilkeler ile değişen hayat şartlarını birbirine bağlayan bir hukuk ve ahlak sistemi kurmuştur. İslam'ın bazı hükümleri insanın değişmeyen fitratı ve varoluşsal ihtiyaçlarıyla ilgilidir ki bunlar sabit hükümlerdir.

zaman meyve verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller verir. ” (İbrahim 24-25)

Ağacın kökü, gövdesi, dalı, meyvesi ve yaprakları vardır. Ağacın asıl bölümünü teşkil eden gövdesi ve kökü senelerce, hatta bazı ağaç türlerinde asırlarca devam eder. Ama meyvesine ve yaprağa gelince her yılın meyve ve yaprağı o yıla mahsus, bir sonraki yıla kalmamaktadır. Her yıla mahsus meyve ve yaprakların oluşmasına sebebiyet veren ağacın kökü ve gövdesidir.

İslam, değişmeyen temel ilkeler ile değişen hayat şartlarını birbirine bağlayan bir hukuk ve ahlak sistemi kurmuştur. İslam'ın bazı hükümleri insanın değişmeyen fitratı ve varoluşsal ihtiyaçlarıyla ilgilidir ki bunlar sabit hükümlerdir. Bunlar toplumların teknolojik, siyasi, ekonomik veya kültürel şartları, ihtiyaçları değişti diye değişmez. Başka bir deyişle, İslam'ın insan hakkındaki temel hakikatleri ve nihai amaçları değişmez; fakat bu amaçlara ulaşmanın toplumsal ve hukukî biçimleri şartlara göre değişebilir.

Sabit olan nedir? Allah'ın mutlak gerçekliği ve insanın ona karşı konumunun (kulluk) ifadesi olan Tevhid ve varlık anlayışı değişmez.

İnsanın yaratılıştan getirdiği temel yönelimler olan fitrat değişmez. “Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fitrat...” (Rûm 30)

Adalet, hak, sorumluluk, insanın kemale yönelmesi, emanet anlayışı ve zulmün reddedilmesi gibi ahlaki erdemler zaman değişti diye değişmez.

Değişken olan nedir? Toplumsal kurumlar, ekonomik ilişkilerin biçimleri, yönetim araçları, örf ve insanların ihtiyaçlarının ortaya çıkış biçimleri gibi alanlardır.

Sabit ve değişken hükümleri “mülkiyet” örneği üzerinden şöyle açıklayabiliriz: İnsanın mal edinme hakkı, onu kullanma ve ekonomik faaliyet yürütme ihtiyacı hayatını idame ettirmek için her dönemde vardır. Hak, adalet, başkasının hakkını ihlal etmeme, edinilen malın aslında Allah'ın emaneti olduğu bilincine sahip olma gibi sabit ilkeler değişmezken,

bu ilkelerin paralelinde uygulanacak olan ekonomik araçlar değişebilir. Mesela, modern tasniflerden yola çıkarak tanımlayacak olursak; tarım toplumunda toprak merkezli mülkiyet ve ekonomi, sanayi toplumunda fabrika, sermaye, işçi merkezli mülkiyet ilişkileri, dijital toplum denilen yaşadığımız çağda yazılım, veri, fikrî mülkiyet, dijital varlıklar gibi nezuher mülkiyet ilişkileri değişebilir. İnsan aynı insan olduğu için temel ihtiyaçlar devam eder, ama insanın bu ihtiyaçlarını gerçekleştirme biçimleri değişebilir.

Mesela, İslam'da örtünme hususunda kumaşın renginin ve cinsinin aslı yan yoktur ki tüm insanlar tek çeşit kumaş ve tek tip kıyafet giymek zorunda kalsınlar. Bilakis İslam'ın örtünme hususunda bir takım prensipleri vardır ve Müslümanların bu prensiplere göre kıyafet giymesi gerekir. İslam açısından eğer bir şey asalete sahip ise bunun değişmesi mümkün değildir. Fakat İslam'ın sabit kılmadığı hususlar ise elbise hükümündedir.

Konuya başka bir örnek üzerinden açıklık getirebiliriz: Hz. Peygamber'den gelen binicilik ve atıcılığı teşvik eden/ tavsiye eden rivayetler vardır. Bu rivayetlerde binicilik, ata binmeyi ve atıcılıkta ok atmayı ifade ettiği açıktır. Kuran'da Enfâl suresi 60. ayette “*Allah'ın ve sizin düşmanlarınızı ve onların gerisinde olup sizin bilmediğiniz, ama Allah'ın bildiklerini korkutup caydırmak üzere, onlara karşı elinizden geldiği kadar güç ve savaş atları hazırlayın. ”* ifadesi geçer. Ata binicilik ve ok atıcılık yukarıdaki ayette geçen emrin belli bir zamandaki neticelerinden veya gereksinimlerinden biridir. İslam diyor ki siz tüm zamanlarda *azami güç ve kuvvete sahip olmalısınız*. Binicilik ve atıcılığı İslam açısından belli bir asaleti yoktur. Bunlar yukarıdaki ayetin belli bir zamandaki uygulama biçimidir. Bahis konusu olan emir ayette vurgulandığı üzere *güçlü ve hazırlıklı* olmaktır. Binicilik ve atıcılık ise bu emrin belli bir zaman dilimindeki uygulama biçimi ve şeklidir. Konunun daha iyi anlaşılması için bir benzetmede bulunursak şöyle diyebiliriz: Yukarıdaki ayet

beden hükmünde ve peygamberin uygulaması ise o zaman için bedene giydirilen elbise hükmünü taşımaktadır. Elbisenin ise yukarıda belirtildiği gibi asaleti söz konusu değildir. Dolayısıyla İslam'ın bütün toplumsal düzenlemelerini tek bir tarihsel biçime hapsedmek mümkün değildir. İslam'ın amacı ile o amaca ulaşmak için kullanılan araçlar her zamanda ve zeminde aynı ilişki içinde değildir. Bu emir peygamberin emri olduğu için asalet yoktur demek istemiyoruz. Fakat konumuz bu değil.

Değişim her zaman İslam'ın dışından gelen bir tehdit değildir. İslam hukukunun içinde değişen şartlara cevap verebilecek dinamik mekanizmalar vardır. Dinde derinleşmek fıkıh elde etmek işte bahsedilen bu ayrıntıları bilerek zaman ve zeminin icablarına göre gayeye kavuşmaktır. Yani İslam her değişken ihtiyacı sabit bir ihtiyaca bağlamıştır, bu bağ ve irtibatı keşfetmek için müctehit ve fakihe ihtiyaç vardır. İctihat bu mekanizmalardan biridir. İctihat, sadece eski hükümlerin tekrar edilmesi değildir. Yeni bir olay karşısında: Kur'an, sünnet, akıl, fıkıh ilkeleri ve zamanın şartları birlikte değerlendirilerek hükme ulaşılır. Dolayısıyla müctehit, yalnızca geçmişten bilen kişi değil, kendi çağını da bilen kişi olmalıdır. Zamanını tanımayan fakihe, çağdaş meseleleri doğru değerlendiremez.

İnsanın hayatında karşılaşacağı ihtiyaçlar sonsuzdur. İslam'ın temel prensipleri ise sabit ve değişmezdir. Bu prensipler sadece İslam emrettiğinden değil, zaten her zaman ve mekânda insan yaşamının temel prensipleri olması gereken hakikatlerdir. Ama teferruata gelince teferruatın haddi hesabı yoktur. Teferruatın haddi ve sınırının olmaması temel ilke ve prensiplerin ise sabit olmasından dolayı içtihat gereklidir. Her zaman ve mekânda İslam'ın temel prensiplerini zaman sürecinde teferruata meydana gelen değişikliklere göre yapılandırarak ve bu yeni teferruatın hangi temel ilke ve prensiplerin kapsamına gireceğini idrak edip belirleyecek gerçek uzman ve âlimlere ihtiyaç vardır.

Hukuk Şeriat Ayrımı Nerden Çıktı?

Genellik, hukukun sadece belli bir kimseye değil, aynı durumda bulunan tüm kişilere uygulanması durumudur. Hukuk Kuralları herkes için geçerlidir. Böyle olmazsa orada adaletsizlik yani zulüm var demektir.

Hukuk kelimesi; Arapça "hakk" (حق) kökünden gelir ve Hak kelimesinin çoğuludur. TDK'ya göre "Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünüdür."

-Hakk; gerçeğe uygunluk, adalet, doğruluk, sabit ve değişmez şey demektir.

-Hukuk, birey, toplum ve devletin hareketlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen, devletin yaptırım gücüyle desteklenen ve uyulması zorunlu olan kurallar bütünüdür.

-Ayrıca, toplumu düzen altına alan ve kişiler arası ilişkileri düzenleyen, ortak yaşamın huzur ve güven içinde akışını sağlayan, adaleti yerine getiren, kamu gücü ile desteklenen ve devlet tarafından yaptırımlarla güvence altına alınan kurallar bütünüdür. Hukuk, birey-toplum-devlet ilişkilerinde ortak iyilik ve ortak menfaati gözetir.

-Hukuku toplumu düzenleyici diğer kurallar olan örf ve âdetler, gelenekler ve dinlerle uyduğu ve çakıştığı durumlar vardır. Orada toplumların ve yönetimin tercihi din ise örf adet ve geleneklerin dine uyan kısımları alınır, diğerleri terkedilir. Yok eğer tercih ideolojiden yana ise önemli olan toplumun hatta bazen toplum istemese de yönetimin istediği dayatma kurallara! da hukuk denilmektedir. Hukuk kuralları insan davranışlarını düzenleyen ve bulunduğu toplumun değer yargılarını taşıyan ilkeler olmalıdır. **Bu hukuk kurallarının ilkeleri şunlardır;**

1-Genellik: Hukukun sadece belli bir kimseye değil, aynı durumda bulunan tüm kişilere uygulanması durumudur. Hukuk Kuralları herkes için geçerlidir. Böyle olmazsa orada adaletsizlik yani zulüm var demektir. Ancak istisnalar bulunabilir. Örneğin, zihinsel yeterliliği bulunmayan-

lara ceza verilmez.

2-Soyutluk: Hukuk kuralının belli ve tek bir olaya değil aynı özelliği gösteren tüm olaylara uygulanmasıdır. Emsal teşkil eder.

3-Süreklilik: Bir hukuk kuralının yürürlükte kaldığı süre boyunca uygulanmasıdır. (İslam hukuku dışındaki hukukta süreklilik, asla değiştirilemezlik anlamına gelmez. Çünkü Hukuk kuralları kanun koyucu tarafından her zaman için değiştirilebilir, hatta kaldırılabilir. İslam hukukunda temel esaslar değişmez, değiştirilemez. Bazı fûrû meselelerde ihtihadla değişiklikler olabilir. İstisnai durumlar her zaman olabilir. Kıtık yılı 3 günden fazla evde et tutmamak gibi.

4-Bağlayıcılık: Hukuk kuralları bağlayıcıdır herkesi kapsar kişilere göre değişiklik göstermez. Herkesin kurala uyması zorunludur. Kimseye ayrıcalık yapılmamalıdır.

Hukukun öğeleri (unsurları) üç tanedir: 1) Kural, 2) Yaptırım, 3) Otorite (Devlet.)

-Bunlar olmadan hukuk olmaz olamaz.

-Düzen, herhangi bir sistemin uyumlu ve amaca yönelik olarak işleyişidir. Düzen karmaşayı önler. Huzuru ve güveni sağlar. İnsanlar arasında barış ortamı oluşturur. Adalet, insanlar arasında hakların korunmasının sağlanmasıdır. Huzur için, örneğin ceza hukukunda ölüm, hapis ve para cezaları vardır.

ŞERİAT

-Dinî hukuk, açıkça dinî emirlere dayanan ve Allah'ü Teala'nın Cebrail aracılığıyla Peygamberlerine indirdiği ve insanların hem dünyada hem ahiret saadeti açısından zorunlu olduğu dolayısıyla ana fikir ana çerçeve olarak Vahiy ve bunun ilk muhatabı olan peygamberi tarafından bizzat yaşanarak bulunduğu toplum üzerinden insanlığa örnek-

lik olarak gösterdiği doğru iyi güzel kurallar bütünüdür. Buna İslam yasa sistemi Şeriat ve tahrif edilmiş haliyle Yahudi yasa sistemi Halaha örnek verilebilir. Bazı Hristiyan Kiliseleri Kanon Hukukunu kabul ederler ve uygularlar. Dinî hukuk çoğunlukla "değiştirilemezlik"e vurgu yapar kişiler ve kurumlar keyfi değişiklik yapamaz.

İslam hukuku (İslam Şeriati)

Şeriat, İslam dininin inanç, ibadet, ahlak ve hukuk kurallarının tamamına verilen isimdir. Şeriat; İnsanın Allah'la, diğer insanlarla ve Kainat ve içindeki diğer canlılarla olan ilişkilerini düzenleyen kuralların sistematik hale gelmiş haline denir. Allah'la ilişkisi İtikat ve ibadet, insanlarla ve kainatla ilişkisi muamelat diye isimlendirilir.

Şeriatın Kaynakları , dayandığı ölçüler yani nass nedir?

Kur'an: İslam'ın ana kitabı ve en temel kanun kaynağıdır.

Sünnet: Hz. Muhammed'in sözleri, fiilleri ve onaylarıdır.

İcma: İslam alimlerinin bir konudaki fikir birliğidir.

Kıyas: Benzer olaylar arasında hüküm çıkarımında bulunma yöntemi-dir.

Muhtevası

İtikat (İnanç): Allah'a, meleklerle ve ahirete iman gibi temel inanç esaslarını kapsar.

İbadet: Namaz, oruç ve hac gibi dini ritüelleri içerir.

Muamelat: Ticaret, evlilik, miras ve ceza hukuku gibi insan ilişkilerini düzenler

İslam hukuku, ilkelerini İslam'dan alır ve kaynağı Kur'an'dır. İslam hukukunda Kur'an'da hüküm bulunmaması hâlinde Peygamberin yaşantısı ve sözlerine (sünnet, hadis) bakılır. Onda bulunmazsa Kıyas (analoji)

Şeriat lügatte, bir ırmak veya herhangi bir su menbaından su içmek veya almak için girilen yol demektir. Bunda, insanların hayat-ı ebediyeye ve saadet-i hakikiyeye ulaşması için, Allah Teala'nın vaz u teklif ettiği ahkam-ı mahsusaya ve mezheb-i müstakime bilistiare ıtlak edilmiştir ki, din demektir.

ve İcmaya (Rey ve ictihad) a bakılır. Rasülullah ve 4 halife döneminde ve sonrasında bir çok müslüman yöneticilerin yönettiği devletlerde Selçuklu ve en son Osmanlı Devletinde uygulanan İslam hukuku, Türkiye'de 1926'da yürürlüğe giren İsviçre Medeni Kanununun kabul edilmesiy-le ile yürürlükten kalkmıştır.

- Şeriat nedir, ne değildir?

Şeriat; Kanun, Hukuk, fıkıh, ilm-i hal demektir. Farklı Alimlerin Şeriat hakkındaki tanımları şöyledir;

Şemseddin Sami Efendi, "Kamus"unda : "Şeriat, "evamir ve ne-vahi-yi İlahiyye ve âyet ve hadis ve icma-ı ümmet esasları üzerine müesses kanun-u İlahi" dir." Der. Yani biri, şeriatın "İlahi emirler ve yasaklar" oluşu. Diğer, bu İlahi kanunların "âyet, hadis ve icma" denilen temeller üzerine kurulu bulunduğu gerçeği.

Ömer Nasuhi Bilmen "Hukuk-u İslamiyye ve Istilahat-ı Fıkhiyye Kamusu" adlı eserinde şeriatı şöyle açıklıyor: "Şeriat, din lisanında, Cenab-ı Hakk'ın, kulları için vazetmiş olduğu dini, dünyevi ahkâmının heyet-i mecmuasıdır. Bu itibarla şeriat, din ile müradif olup, hem ahkâm-ı asliye denilen itikadiyatı, hem ahkâm-ı fer'iye-i ameliye denilen ibadet, ahlak ve muamelatı ihtiva eder." "Şeriat, umumi manasına nazaran bir peygamber-i zîşan tarafından tebliğ edilmiş kanun-u İlahi demektir. Ahkâm-ı şer'îye denilince, bundan kanun-u İlahi hükümleri manasını anlamak lazımdır. Ve bununla asıl Kur'an'a, Hadise, İcmaya sarahaten müstenid olan hükümler kastedilmiş olur."

Bu ayrıntılı tarifte şu temel noktalar ustalıkla sıralanmış:

1. Şeriatı, kulları için Allah koymuştur.
2. Şeriat, dini ve dünyevi hükümlerin tamamıdır.
3. Şeriat, "din" kelimesiyle eşanlamlıdır.
4. Şeriat kavramının içinde, imani hükümlerin yanında ahlaka, ibadete

ve günlük hayattaki işlere dair hükümlerin hepsi vardır.

5. Genel anlamda, her peygamberin getirdiği İlahi kanunlara da şeriat denilir.

6. Şeriat kelimesiyle, açıkça Kur'an'a, Hadise ve İcma'ya dayanan hükümler kastedilmiş olur.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır "Hak Dini Kur'an Dili" adlı eserindeki şeriat tarifi de şöyledir:

"Lügatte bir ırmak veya herhangi bir su menbaından su içmek veya almak için girilen yol demektir. Bunda, insanların hayat-ı ebediyeye ve saadet-i hakikiyeye ulaşması için, Allah Teala'nın vaz u teklif ettiği ahkâm-ı mahsusaya ve mezheb-i müstakime bilistiare ıtlak edilmiştir ki, **din** demektir." Yani,

1. Şeriatı Allah koymuş ve kullarını sorumlu tutmuştur.
2. Allah, şeriatı kullarının ebedi hayata ve hakiki saadete ulaşması için göndermiştir.
3. Şeriat, müstakim, yani dosdoğru yolun adı olup, hususi hükümlerden ibarettir.
4. Şeriat, din demektir.

Bediüzzaman Said Nursi ise, şeriatı şöyle tarif eder;

"Şeriat ikidir. *Birincisi*, alem-i asgar (Küçük alem) olan insanın e'âl (Fiilleri) ve ahvalini (Hallerini) tanzim eden ve sıfat-ı kelimadan gelen bildiğimiz şeriattır. *İkincisi*, insan-ı ekber olan alemin hareket ve sekenatını tanzim eden, sıfat-ı iradedden gelen şeriat-ı kübra-yı fitriyedir ki, bazan yanlış olarak tabiat tesmiye edilir." Tabiatı da yaratan ve yöneten bir yaratıcı Allah vardır.

Wael B. Hallaq'a göre şeriat; "yalnızca dar anlamda bir hukuk kuralları veya ceza sistemi değil, aynı zamanda ahlakın, etik düzenin ve bir yaşam biçiminin merkezinde yer alan dinamik bir gelenektir."

Taha Abdurrahman, hukuk ve fıkıh anlayışını seküler ve soyut akıl merkezli batılı yaklaşımların aksine, tamamen **ahlak ve emanet bilin-**

ci üzerine kurar. İnsan yaratılmışlar içinde şerefli kılınmıştır ve her şeyin zıttı ile kaim olmasından dolayı ahlaklılık ve ahlaksızlıkta insana özgü bir durumdur. Bu da insanın ayırt edici vasfını teşkil etmektedir. İnsan dinsiz ve ahlaklı olamaz. İnsanlar üzerine indirilmiş en kâmil din de İslam olduğu için bir insan İslam'ın emir ve yasaklarına göre yaşayan bir Müslüman olmadan ahlaklı bir varlık olamaz. İnsan akleden bir varlıktır. İnsanın akıl etmesi de ahlaka dayalı amelî bir akıl etmedir. Ahlaki değerler Esmâ-i Hüsna'dan meydana gelmektedir. Şeriat Dinden, Din Ahlaktan, Ahlak Salih Amelden ayrı düşünülemez.

Ahlak ve Fıkıh (Şeriat) İlişkisi

"Ahlak Temeli: Hukukun ve her türlü beşeri muamelatın temelinde ahlak yer almalıdır. Ahlakтан bağimsiz bir hukuk anlayışı adaleti sağlayamaz."

"Emanet gören Yaklaşım (İ'timânî Fıkıh): Fıkıh öğretisini sadece emir veren (i'timârî/ emirgören) bir yapı olarak değil, **insanın varoluşunu Allah'ın bir emaneti olarak gördüğü emanet merkezli (i'timânî)** bir yaklaşımla ele alır."

"Amel ve Düşünce: Hayata geçmeyen, ahlakla arınmayan kural ve düşünceler yalnızca teoriden ibarettir. Hukuk ve fıkıh pratik hayatta ahlaki bir arınma aracı olmalıdır. Bireyin özgürlüğünün sınırsız görülmesi de modernitenin yol açtığı problemlerden biridir. Bu anlayış, kutsalı yok ederek, bireyi toplumda temel referans birimi hâline getirir ve egoizmi kökleştirir. Bu ise güce dayalı istibdat ve sistematik materyalizme yol açar. Bugün beşerî davranışı bütünüyle rasyonelleştirme temeline dayalı "epistemolojik ve sistematik materyalizm" yaygınlık kazanmıştır. Nihayetinde Dünyada metalaştırma olgusunun yaygınlık kazanması, "kural tanımaz özgürlük", "saldırgan rekabet", "canavarca elde edilmiş kazanç", "hiper-egoizm", totaliter güç" ve "sistematik materyalizm" gibi olguları referans almak suretiyle insanı, fizikî dünyada ölümsüz olma (ihlâd) düşüncesine yöneltmiştir."

Allah ve Rasül'nün Hukuku (Şeriatı) hakim olsaydı, insanın sınırlı bir varlık olduğu, başkasının özgürlüğünün sınırının aşılması (kul hakkı) gerçeği ile yargılanıp kontrol altına alınmış olurdu. Herkes mükelleftir, herkes sorumludur. Sorumluluğun olduğu yerde sorun olmaz. Herkes haddini hududunu görev ve yetkisini sınırsız değil gerektiği kadar kullanabilir. Ne fazla ne eksik denge var vasat var.

-Günümüzde Şeytan ve dostları o kadar sistematik çalışıyor ki tahrif olmamış tek İlahi din olan İslam'ın insanların gündemine girip tercih etmeleri ve akabinde insanlığın huzuru barışı ve düzeni için yeryüzüne hakim olmasından korktuklarından her türlü yol ve yöntemi kullanarak İslam'ı yok etmeye sindirmeye çalışmaktadır. En şeytani yöntemlerden biri İslam'ı yanlış tanıtip, yanlış algı oluşturarak bu dinin tüm güzelliklerinin üzerini örterek, yani kafirlik yaparak (Kâfir; Gerçeğin üzerini örten demektir) insanların bu dini doğru bir şekilde tanımalarına engel olmaktadır. Böylece insanların gerçek İslam'ı tanımalarına fırsat vermeyerek kendi şeytani düzenlerinin, sömürü ve zulüm çarklarının aynen devam etmesinin hesabı ve planı içindedirler. Ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar güneş balçıkla sıvanamaz. İslam güneşi tüm yeryüzünü kaplayacaktır. Ama mesele bu çorbada bizim ne kadar tuzumuzun olduğu, ne kadar emeğimizin gayretimizin olduğudur. Yoksa Rabbimiz hiçbir şeye hiçbir kimseye ihtiyaç duymadan "Ol" emriyle her şeyi oldurur. Ama o zaman imtihanın anlamı kalmaz.

-İslam'ın sahadaki amacı aslında şudur: İnsanların İslam'ın veya karşısındaki tüm sistemlerin ve ideolojilerin ilkelerinin doğru bir şekilde dinlenilmesi okunması öğrenilmesi ve akabinde tercih edilmesi önündeki engelleri ortadan kaldırmaktır. "Dinde zorlama yoktur" ayetinin pratiği bunu gerektirir. Hakiki manada inanç özgürlüğü. Karşı düşünce ve temsilcisine hakaret etmeden hür ve serbest müzakere hür tebliğ hür anlatım imkanı sağlamaktır. Mücadelemiz tebliğ metodunun önündeki tüm engelleri kaldırmaktır. Boş bir saldırı veya savunma meselesi değildir. İslam Hukuku (=Şeriat) Allah'ın dininin insanların kurtuluşu için sahîh haliyle yaşanarak anlatılarak gösterilmesidir. Yoksa kuru propaganda değildir. Hele "Kahrolsun şeriat" diyenler o halleriyle ölürseler Allah'ın gazabına uğrayacaklarını bilmiyorlar mı? Bilmiyorlarsa bilsinler ki; bu sözü söyleyenler aslında Kahrolsun Allah'ın dini demekteler ve de Ey Tanrı ben seni tanı mıyorum, senin gönderdiğin sistemi de nizamı da ilkeleri de tanı mıyorum demektir. Böyle diyen kimseyi de tabii ki Allah'ta tanımayacaktır. Allah'ı ve dinini gereği gibi tanımadan ölenlerin azabı çetin olacaktır. Şeriatı kabul eden de etmeyen de ahirette Allah'ın Şeriatına göre hesap verecektir. Hesabını bilenler ona göre davranırlar vesselam.

İBRAHİM ŞAHİN

ALLAH

Akla ziyandır inkâr
Zul'dür gaflette isrâr
Eseriyle âşîkar
Cismiyle pinhan Allah

Gören, bilen ve duyan
Tüm esrârı okuyan
Kâinatı dokuyan
Nakkâş-ı Bürhan Allah

Mevcûdât'ı yaratan
Hikmetiyle donatan
Rahmetiyle kuşatan
Hâlık-ı Cihân Allah

O'na yanlış yaraşmaz
Adaleti hiç şaşmaz
Hiçbir şey haddi aşmaz
Dengede tutan Allah

Veren bedene cân-ı
Yaratan bütün ân-ı
Tutan cümle cihânı
Tek Şah-ı Sultan Allah

Hayatı azık kılan
Sevgiyi rızık kılan
Yâr ile merzuk kılan
Vedûd-u Nûrân Allaha

Görüp kollayan seni
Kıskanan bedenini
Hak eden güvenini
Sığınak, liman Allah

Hele dur, düşün biraz
O'na râm semâvat, arz,
O'ndandır şifa, maraz
Eş-Şâfi', Rahman Allah

O'dur Rezzâk-ı Âlem
O'dur Sâhib-i Kerem
Tüm dertlere tek merhem
Şifâ dağıtan Allah

Lütuf; isteyenlere
Rahmet; dileyenlere
Can veren; bedenlere
Güzel yaratan Allah

Aşk'ı, hayat ömür'e
Zikr'i, huzurdur dil'e
İman eden gönül'e
Huzur damıtan Allah

Yalnız O'na râm yürek
Der ki; "Bana "O" gerek"
Yaratan hep severek
Muhabbet katan Allah

Hal eyle havf, recâ'yı
Vahy eden "O" ikrâ'yı
Şeriat-ı Garrâ'yı
Müstakim kılan Allah

Hevesine kul olma,
Nefse uyup yorulma
Ben diyerek savrulma
Seni kuşatan Allah

Ben bilirim diyerek
Olma iblise denek
Kula tevazu gerek
Kibriyâ Sultân Allah

Kullar kusursuz olmaz
Bir bilir, bin'i bilmez
O hiç gaflete dalmaz
Unutmaz bir an Allah

Heves coşar, nefis azar,
Kalbe vesvese sızar
Olursan bundan bîzar
Tevvâb-ü Gufrân Allah

Dünya sona erecek
Her şey O'na dönecek
O gün hüküm verecek
Sâhib-i Mizan Allah

Âlem kudret elinde
Sâdece "Ol" emrinde
O zorlu din gününde
Hâkim-i Divan Allah

Düşünsene ey insan
Sende acizlik, nisan
Şirk El- Vâhid'e bûhtan
Kuddûs-ü Subhân Allah

Hiçbir fani olmaz denk
O'nda kudret ve ahenk
Düşünüp idrak gerek
Mukaddes Yezdân Allah

İbrahim Sana muhtaç
Sevgindir ruhuna taç
Lâ ilâhe illallah.
Sünneti ile minhâç
Muhammed Rasûlallah

YAREN MEKTUPLARI

İnsan Cehlinin Kurbanıdır

Hayat boşluk ve kuralsızlığı asla kabul etmez. Bu itibarla bireysel ve toplumsal hayatlarda ilişkilerin hiçbir boşluk bırakılmadan düzenlenmesi gerekmektedir aksi takdirde güçlü ya da şımarık olanlar zulmederek her istediğini elde etmeye kalkışır.

"Kahrolsun Şeriat!"

"Şeriatı geçit yok!"

"Ya sev, ya terk et!"

"Gericiler Arabistan'a!"

"Türkiye Laiktir, laik kalacak!"

"Mustafa Kemal'in askerleriyiz!"

Ve daha nice, söyleyiş biçimi ve ses tonlarından derin bir kin ve nefret koması sayıklaması olduğu çok aşikâr olan söylemler her fırsat ve platformda Müslüman toplumun gözlerinin içine sokarcasına dillendirilmektedir sevgili yarenim. Nedir bu insanların "Kahrolsun" diye bağırarak Şeriat? Neden bu kadar nefret ediyor ya da ettiriliyorlar? Kimi kimin vatanından kovma hevesinde bu insanlar? Laiklik Şeriat'e karşı bir sistem midir ki "Kahrolsun Şeriat" ile birlikte haykırılıyor? Peki, neden "Mustafa Kemal'in askerleriyiz" diye haykırıyorlar, o'da mı Şeriat düşmanıydı ki "Kahrolsun Şeriat" derken o'nun askeri ilan ediyorlar kendilerini?" diye bir bölümünde can alıcı sorular sorduğun dostnâmen ile yine derin bir idrak açmazına parmak basmışsın sevgili yarenim.

Biliyor musun; İyi ki varsın ve iyi ki paylaşıyorsun düşünce ve sancılarını benimle. Nemelazımcı, kozmopolit, çıkarıcı, dahası beyinleri ithal inançlarla iğdiş edilerek mankur'tlaştırılmış zavallılar ile aynı havayı soluyor olmanın getirdiği boğucu atmosferde hayatı, düşünen, idrak eden, dert edinen, sorgulayan insanlarla paylaşıyor olmanın farkındalığı çok önemli bir huzur kaynağıdır.

Gelelim sorularına sevgili dostum; Bu soruların cevabını arayan her Müslüman ve hatta hakikati arayan her adil ve objektif insan öncelikle Âlemlere Rahmet olarak gönderilen kutlu elçi Hz. Muhammed (sav)'in (Bak.Enbiya:107) getirdiği parlak, nurlu ve hakiki İslâm dinini ve onun ilahi kanunlarını ifade eden Şeriat-i Garra'nın (Bak.Maide:48) gerçeğini anlayabilmek için nefsin ve hevâ'nın baktığı hevesler veya İslam düşmanlarının kasıtlı baktığı inkar penceresinden değil de bizzat her şeyi apaçık bildiren hidayet ve rahmet kay-

nağı olduğu beyan olunan Kur'an'ın (Bak.Nahl:89) mesajlarından öğrenmekle mükelleftir sevgili yarenim.

Bununla birlikte Hz. Muhammed(as)den sonra uygulama da yaşanan bir takım eksik ve hatalarına rağmen asırlar boyu ırk ve renk gözetilmeksizin nesilden nesile devrederek gelen, Müslümanların siyasi ve dini liderliği, Müslüman devlet otoritesi/Ülül emr makamı ile temsil edilen ve "Şeriat-ı Garrâ-yı Muhammediye"yi uygulama otoritesi olan Hilafet-i İslamiye (Bak. Nisa:69-Şura:38) gerçeğini de yine hasım kültürlerden değil bizzat sahih İslam kaynaklarından öğrenmek durumundadır.

Birbirlerine üstünlük taslamayıp üstünlüğün ancak Allaha itaatte olduğunun bilinciyle Hilafet çatısı altında toplanan Türk, Kürt, Arap, Laz, Çerkez ve diğer kavimlerin (Bak. Hucurat:13) samimi bir İslam kardeşliği (Bak.Hucurat:10) ruhu ile el ele vererek tüm çaresizliklerine rağmen sahih ve kadim değerleri olan "Vatan, Şeriat ve Hilafet uğruna" istilacı kâfirlere karşı verdikleri destansı mücadeleyi ve zafer sonrası garip bir şekilde ilga edilen Hilafeti de yine yazdırıldan değil de yaşanan tarihten öğrenmelidir.

Yine adil bir şekilde, böyle bir ecadın bakiyesi olan nesile nasıl olup da atalarının savaştıkları toplumların kılık kıyafet, ahlak, hukuk ve benzeri kültürleri benimsetilip ya da dayatılarak "kadim değerler ile rabitası kesildiği." Böylesi bir inanç ve ideal yozlaşmasına maruz bırakıldığının üzerinde de derin derin düşünmelidir ki; Aradığı cevapları ve çıkış yollarını bulabilsin insan.

Biliyor musun sevgili dostum; Hayat boşluk ve kuralsızlığı asla kabul etmez. Bu itibarla bireysel ve toplumsal hayatlarda ilişkilerin hiçbir boşluk bırakılmadan düzenlenmesi gerekmektedir aksi takdirde güçlü ya da şımarık olanlar zulmederek her istediğini elde etmeye kalkışır ki bu durum zayıfların ezilmesi ve sömürülmesi sonucunu yani anarşizmi doğurur.

Keza kuralları oluştururken güç ve otoriteyi bir şekilde elde tutan ya da ele geçiren insanların toplumun inanç ve değerlerini dikkate almaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Merhum Alev Alatlının da işaret ettiği gibi "Sizin yasal olarak belirlediğiniz her şey helal olmayabilir. Bu durumda yasal olanların Helal olanlarla örtüştürülmesi gerekir." Çünkü insanlar inanç ve kültürleri ile bunların etrafında gelişmiş örf, adet ve geleneklerin içerisinde yaşadıkları zaman mutlu olabilirler. Bütün bunların yok sayılarak başka toplumların inanç ve kültürlerinden kurallar devşirmek ya da kendi heva ve hevesleriyle ihdas edilmiş kimi şartları dayatmaya kalkışmak da inanan toplumlara karşı yapılmış anarşist bir kalkışma niteliği taşır.

Bu itibarla; Tebâ ve yönetim bağlamında barış ve dayanışma ile birlikte iç huzuru da sağlayabilmek için beşer ürünü "Yasaların tanıdığı haklardan insanlık veya Allah adına feragat etmenin garipsenmediği yeni bir düzen getirmek zorunluluktur."

İnsanlık tarihi boyunca aile, koloni, kavim, devlet ve benzeri toplumsal/sosyal hayatlarda kimi zaman toplumlar üzerinde tepeden inme terörist yaptırımlar uygulanmış, kimi zaman da bütün temel/ana/yasalar, kurallar toplumların inanç ve değerleri ile şekillenen örf, adet, gelenek ve benzeri ortak kültürleri ile ortaya çıkmıştır. Keza teferruat olan kimi detay yaptırımlar da onların etrafında ve ortak insani akıl ve değerler çerçevesinde geliştirilmiştir.

Tüm bu süreçlerde genel anlam itibarıyla hayat akışı içerisinde oluşan kural, ilke, yasa, kanun, nizam ve benzeri ifadeler ile tanımlanan şartlar bağlamında lügat/kelime anlamı olarak "suya giden yol", "takip edilen açık yol", "doğru ve düz yol" anlamına gelen "Şeriat" ifadesinin de kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda orta doğuda yaşayan ve aralarında dil ve kültür bağı bulunan eski modern etnik guruplar olan Sâmi ırklar ile "Muhammedi" an-

Müslüman olduklarını ifade ve iddia ettikleri halde aklını, heva ve hevesini İslami değerler ile ıslah ederek kullanma sorumluluklarını unutarak oturmamış bir inanç ve kimliğin kurbanı olurlar.

lamda İslam dışındaki toplumlarda da Şeriat kelimesi kullanılmıştır.

Keza, Yahudilerin Hz. Musa(as)'ın Kanunu'nı (Tevrat hukukunu) ifade etmek için "Şeriat-ı Musa" (Musa'nın Şeriatı) ifadesini, Hristiyanların da İncil'deki ahlaki ve dini hükümleri, özel-leştirilmiş ve resmileştirilmiş haliyle kilise hukukunu tanımlamak için "Şeriat-ı Mesih" (Mesih'in /Hz. İsa(as)'ın Şeriatı) terimini tercih ettikleri görü-lür.

Bu itibarla en az iki kişiden baş-layan tüm birlikteliklerde anarşi ve anarşist doğuracak kuralsızlığın yıkıcı sonuçlarından kurtulmak için hayat-larını belli insani değerler ve adalet il-keleri doğrultusunda düzenleyen tüm toplumlar kavramın özü itibariyle "Şe-riatçı," kuralsızlığa özenen veya heva ve hevesleri doğrultusunda insanlar üzerinde hegemonya kurmak isteyen-ler ise anarşistlerdir.

İslam dini açısından bakıldığında ise yaratmış olduğu kulların fazilet ve zaafı hakkında her şeyi en iyi şe-kilde bilen Alim ve Hakîm olan yüce Allah(cc) (Bak.Neml:6) da doğal olarak onları başıboş bırakmamış (Bak.Kıya-met:36) kendisine inananların hem Zât-ı Âl-i'si ile hem de kainat ile ilişkilerini düzenleyen hudutlar çizmiş (Bak.Nisa:13) yasalar koymuş bunları da iman ve ita-at edilsin diye (Bak.Nisa:64) insanlardan seçmiş olduğu elçiler ile insanlığa Şeri-at (Bak.Câsiye:18) olarak duyurmuş, bun-larla hükmetmeyecek olanları da hük-metmeme ya da edememe sebepleri itibariyle kâfir, zâlim ve fâsık olarak ilan etmiştir. (Bak.Maide:44-47)

Bundandır ki İman ettiğini iddia eden Müslüman için aklını, arzu, heva ve hevesini İlahi yasalar ekseninde ıslah ederek, hayatın akışını ona göre düzenleme (Hadis-i Şerif) ve aralarındaki anlaşmazlıkları Allah (cc) ve Rasulü(-sav)e /Kur'an ve Sünnete yani Şeriat'e götürme istekleri öyle sıradan bir talep değil bilakis iman sorumluluğu (Bak.Nisa:59) ve en doğal insan hakkıdır.

Ancak Şeriat kavramının İstilahi anlamı olan "Allah tarafından pey-gamberleri aracılığıyla insanlara bildirilen ve uygulanması istenen ilahi kanunlar ve dinî hükümler bütünü, Allah'(cc)'ın yasaları, İlâhi hükümler" tarif ve talebi söz konusu olduğunda insanların inanç ve dünya

görüşleri çerçevesinde tavrısal ayrış-malar yaşadıklarına şahit oluruz.

Birinci tavır; Bu guruptaki insan-lar Allah(cc)'tan daha güzel hüküm verecek de kimmiş? (Bak.Maide:50) Hü-küm verenlerin en adili Allah(cc)'tır (Bak.Tin:8) Allah(cc) ve Resulü(sav) bir hüküm verdiğinde Müslüman kadın ve erkeklere düşen acaba 'sız, ama'sız, fakat'sız bir şekilde iman ederek teslim olmaktır (Bak.Ahzab:36) düsturları vd. gereğince "Hâkimiyeti kayıtsız, şartsız Allah(cc)'a tanıyarak (Bak.Tevbe:116) İlâhi yasalara/İslam Şeriatına (Bak.Casiye:18) teslim olunması gerektiğine inanır, tüm hayatlarını buna göre düzenler ve her platformda savunurlar. Bun-lar Müslüman, muvahhid ve muttaki olanlardır.

İkinci tavır; Bu gurubu oluşturan insanların kimileri Müslüman olduk-larını ifade ve iddia ettikleri halde aklını, heva ve hevesini İslami değerler ile ıslah ederek kullanma sorumlulukla-rını unutarak oturmamış bir inanç ve kimliğin kurbanı olurlar. Kendilerini medeni, çağdaş, aydın ve benzeri şekil-de tarif edenlerin cezbedici söylemleri karşısında ikircikli inançları sonucu, düştükleri aşağılık duygusu ile onlara öykünerek akıl, mantık, nefis, heva ve heveslerini merkeze alıp Allah(cc)'ın iradesine ortak koşmaya kalkışır.

Kimileri de ateist ve materyalist dünya görüşlerine sahip oluşlarından dolayı doğal olarak İslami hudutları/Şeriat'ı inkâr ederler. Bu zümredeki her iki gurubunda ortak yanları para, güç, makam, şöhrat ve bilginin şehve-tine kapılıp kibirlenmek suretiyle Al-lah'(cc)'ın hudutlarını akla ve mantığa aykırı dolayısıyla da çağ dışı görerek içlerine sindirememektir.

Bu zümre her fırsatta "Kahrolsun Şeriat" "Şeriat İstemezük" nidalarıyla tepki gösteren, ya da etkileri altındaki kitleleri sahaya sürerek söyletenlerdir. Bu guruptaki "Kahrolsun Şeriat" diyen azmettirici veya maşa/kukla olan tüm zümrelerin bu hoyratlıklarında kasıt-larının insanlar eliyle yazılmış yasalar anlamında ki şartlar/Şeriat olmadığı, irticacı olarak değerlendirdikleri tev-hidi bilince sahip Müslümanları tah-ririk etmek, aşağılamak ve inançlarını itibarsızlaştırarak hükümlerliklerini pekiştirebilmek için olduğu aşikârdır. Dolayısıyla özel/İstilahi anlamıyla

"Kur'an'daki ayetlere ve İslam peygam-beri Hz. Muhammed(sav)'in sözlerine dayanan İslam hukukudur" diye tarif edilen "İslam Şeriatı" na "Kahrolsun" demek hem İslam toplumuna karşı kin ve nefret yaymak suretiyle fitne çıkar-mak hem de İslam'ı inkâr olduğundan İslam ahkâmındaki tanımları kâfir ve zındıklıktır. (Bak.Maide:44-47)

Aslında tüm insanlar İlâhi irade katında muteber olduğu beyan edilen ve ilk insandan beri inanılan yegâne din olan İslam(Bak.Âl-i İmran:19) dinine inanıp inanmamakta özgür oldukları gibi(Bak.Bakara:256) Müslümanlar da kim tarafından öne sürülürse sürülsün ilâhi iradeyle çatışan, ona isyan fikri ve ak-tivitesi taşıyan her türlü beşeri inanç, izm, sistem ve ideolojiyi reddetmek ve Yüce yaratıcı Allah(cc) ın hudutla-rını ifade eden "İslam Şeriatı" ile idare olunmayı istemek hak ve yükümlülü-ğü altındadır. (Bak.Âl-i İmran:85)

Unutulmamalıdır ki; Yeryüzündeki her türlü İnanç sorgulanabilir, eleştiri-lebilir, kabul veya reddedilebilir an-cak hakaret etmek, sövmek özgürlüğü Müslümanlar da dâhil olmak üzere (Bak. En-am:108) hiç kimsenin hakkı ve haddi değildir.

Bir diğer zümre daha vardır ki; Onlar da kendilerini Müslüman ola-rak ifade ettikleri hatta ellerinden gel-diğince namaz kılp, oruç tuttıkları, Allah(cc)'ın tesettür emrine uydukları, içki, kumar, zina vb. hakkında İslam Şeriatı ilkelerine itibar ve itaat ettikleri halde azgınlar guruhuna taraf olurlar. Bunlar Şeriat hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından ya da inkârcı ve isyancı zümrenin kimi siyasi, politik, ekonomik, milli veya diğer duygusal tahriklerine kapılarak "Kahrolsun Şeri-at" korosuna katılabilmektedirler.

Bu zümre "Lâ ilâhe illallah/Al-lahtan başka ilah yoktur yegâne ilah Allah(cc)'tır" diye iman ikrarında bu-lundukları" Rablerinin huzuruna va-racaklarını, uydukları ve itaat ettikleri önderleri ile birlikte hesap vererek ilâ-hi gazaba müstehak olmaktan kurtu-lamayabilecekleri(Bak. Ahzab:66-68 Baka-ra:175) ihtimalini hiç düşünmüyorlar mı acaba ne dersin sevgili yârenim?

Dâreyn-i Saadet / dünya ve ahiret mutluluğu için inanan ya da inanma-yan birey, yönetici, karar ve hüküm sahibi olan, Akl-ı Selim(önyargısız, doğruyu yanıltan, iyiyi kötüden ayırt edebilen) bir akıl ile herkesin "Şeriat Kavramı" üzerinde adil bir tefekküre olan ihtiyacı kaçınılmazdır. Çünkü o anlaşılınca hem kendileri hem de İsl-am Şeriat'ı haksız ön yargılardan kur-tulacaktır.

Unutulmamalıdır ki sevgili yâ-renim; İlâhi/İslâmî Şeriat akli yok say-maz; Ana ilkelerinin dışında ve onların ışığında hayata dair her konuda akıl

yürütülebilir. Temel İlâhi yasalarla çatışmayacak şekilde kurallar konulup, yasalar oluşturulabilir. Ana ilkelerin açılımında, hayata uyarlanması da Kıyas, Mesâlihi Mürsel'e vb. yollarla fikhederken akıl ve mantık aktif olarak rol alır.

Tabi ki kullanılmalıdır akıl; Çünkü her şeyi yoktan var eden, ibda ve inşa eden yüce Allah(cc) "*Ey akıl sahipleri!*" (Bak.Talak:10) diye hitabederek muhatap almıştır insanı. Ve onları "*Ne az düşünüyor sunuz?*" (Bak. Mü'min:58) "*Hiç aklınızı kullanmaz mısınız?*" (Bak. Bakara:44) ve benzeri şekilde akıllarını kullanmaya çağırıştır sevgili dostum.

O halde aklını kullanmalıdır insan; Ama aklını ve sahip olduğu her şeyi yaratan yüce Kudrete itiraz ve isyan için değil, bilakis O'nu yani yarattığı azamet, merhamet, muhabbet, hikmet ve sanatını anlamak ve şükretmek için.

Tabi ki aklını kullanmalıdır insan; O'nun yarattığı akıl ile nesneler arasındaki ilişki ve etkileşimleri keşfederek yaptığı buluşlar, icatlar, edindiği bilgiler vs. kazanımlarla akıl putlaştırarak Allah(cc)'ı inkâr kalkışmak için değil, bilakis O'na iman ve şükran için.

Tabi ki aklını kullanmalıdır insan; O'nu yaratan iradenin iradesinin üstüne irade dayatmak için değil, O'nun emir ve yasaklarındaki/ Şeriatindeki maslahatı, hikmeti kavrayarak bireysel ve toplumsal huzur ve saadeti sağlamak için.

Tabi ki aklını kullanmalıdır insan; İlâhi kudretin koyduğu yasalarda kulların akıllarını kullanmaları, sorumluluk almaları için bırakmış olduğu boşlukları doldurabilmek, ferî meselelerde çözümler aramak için.

Tabi ki aklını kullanmalıdır insan; Ama müstağni, putlaşmaya me-

yilli, ön yargılı olan aklı değil de, Akl-ı Selim olan yâni Hakk'ı bâtil'dan, mağrûf'u münker'den, doğruyu yanlıştan, iyiyi kötünden ayırt edebilen aklı.

Tabi ki aklını kullanmalıdır insan; Özgür akıl kalkışmasıyla aklın ve nefsin dayatmalarına boyun eğip onlara köle olmak yerine onları da yaratan Yüce Allah(cc)'a kul olarak özgürleşebileceğini idrak etmek için.

Tabi ki aklını kullanmalıdır kanun üreten zevat; Kahır ekseriyeti Müslüman olan bir toplum için yasalar üretirken, onların inançlarını yok saymadan, Alev Alâti'nin de işaret ettiği gibi, akıl marifetiyle koymuş oldukları kanunlar yasal olsa da topluma helal mi, değil mi, ya da gerçekten medeni mi yoksa ilkel mi diye düşünmek, akletmek ve idrak etmek suretiyle adaleti sağlamak için..

Peki, akletmeli değil mi insan sevgili yârenim; Bir takım kanunlarla korunarak yasal kabul edilen ve yuvalar yıkıp, ocaklar söndüren kumarhaneler, meyhaneler, kerhaneler, randevu evleri mi ilkindir yoksa insanı ve neslini bu kokuşturucu batakhanelerden sakındırarak korumak istemesine rağmen "*Kahrolsun Şeriat*" naralarıyla reddedilen İlâhi kurallar mı?

Akletmeli değil mi insan; Bizzat kanunlar çerçevesinde üretilerek insan aklını ve iradesini bozan alkollü içeceklerle sarhoş, ayyaş ve onların etkisiyle eroınman nesiller üretmek mi ilkeliktir, yoksa bunları haram kılıp sakındırarak insan aklını ve neslini bu müskirattan koruyarak izzetli bir toplum oluşturmaya çalışan İlâhi yasalar mı?

Akletmeli değil mi insan; İsviçre medeni kanununa öykünerek hazırlanan kanunların verdiği özgürlüğü kullanarak yatak odasından fırlamış-

çasına hayatın içine; Sokağa, parklara, resmi dairelere vs. kamusal alanlara fütursuzca dalarak arsız ve iffetsiz bir şekilde teşhircilik yapmak, şehvet pazarlamak suretiyle eş ve ailesinin onurunu zedelemek mi ilkeliktir,

Yoksa Şeriat kurallarına/Yüce yaratıcı Allah(cc)'ın vahy ile bildirdiği İlâhi kurallara inanmak ve teslim olmak suretiyle vücudunun cezbedici uzuvlarını emredildiği şekilde tesettürle kapatarak eşinden başkasının kem ve şehvetperest nazarlarından korumaya çalışmak iffet ve erdemini göstermek mi?

Akletmeli değil mi insan; Medeni kanun çerçevesinde yasal ve gönüllülük esasına dayalı olarak bir kadın ya da erkeğin canı istediğinde kimin eli kimin cebinde belli olmayacak şekilde birden fazla partner, metres, sevgili ve benzeri şekilde birlikte olarak ve bunu medeniyetmiş, hak ve özgürlükmüş gibi pazarlamak suretiyle nesebin/soyun piçleşmesine vesile olmak mı ilkeliktir

Yoksa tek eşlilik nedeniyle ve eşinin cinsel anlamda aciz ve yetersiz kalması sonucu zinaya düşmemek için yine rıza dairesinde ruhsat olarak ikinci bir eş ile nikâh akdiyle evlenmesini öneren ama bir tane ile yetinmenin daha hayırlı olacağı uyarısını da ihmal etmeyen İlâhi yasalar mı?

Akletmeli değil mi insan; Haksız ve mütecaviz bir şekilde kadınlara sarkan, taciz ve tecavüzde bulunan erkek ve erkeklere sarkarak aile hayatlarını alt üst eden, servetlerini sömüren fahişe ruhlu kadın sapıkları yasalar gereği verilen cezalarla ödüllendirilmesine koruma ve besleme altına alarak iffeti ve onuru kirletilen kadınları aşağılamak mı ilkeliktir,

Yoksa kadının kırılan onurunu tedavi edecek şekilde sapıkları taşlatarak ve benzeri bir zillet ile ölüme mahkûm eden Şeriat 'mi?

Hülâsâ sevgili dostum akletmeli değil mi insan; Vahşice işlenen cinayetlere yasal olarak verilen cezalarla caniyi alıp beslemek sonra da yine yasal yollarla affedip, maktulün ailesini yok sayarak zulmetmek, canileri de suça heveslendirmek mi ilkeliktir,

Yoksa "*Kısasta sizin için hayat vardır*" diyerek sapık ruhlu insanların canilik etme hevesinin önünü kesen, işlenmesi halinde de bedelini hayatları ile ödetmek suretiyle mağdur ve mazlum hale düşürülmüş hak sahibinin hakkını koruyan Şeriat 'mi?

Ey akıl, iz'an ve adalet duygusuna sahip olan insanlar! Bir an düşünün; Bağnazlık, önyargı, kin, nefret ve eğer varsa inkârınızdan bir an olsun sıyrılacak söyler misiniz lütfen; **Sahi siz "*Kahrolsun Şeriat!*" derken hangi Şeriat 'ten bahsediyorunuz?**

Din=İslam=Millet=Şeriat

“Sonra sana da emrimiz ile bir yol (şeriat) gösterdik. Ona uy. Bilmeyenlerin heveslerine uyma. Zira onlar Allah’tan gelecek bir şeyi senden savamazlar. Zalimler, birbirlerinin velisidir. Allah da takva sahiplerinin velisidir.” (Câsiye, 18-19)

“Sonra sana da emrimiz ile bir yol (şeriat) gösterdik. Ona uy. Bilmeyenlerin heveslerine uyma. Zira onlar Allah’tan gelecek bir şeyi senden savamazlar. Zalimler, birbirlerinin velisidir. Allah da takva sahiplerinin velisidir.” (Câsiye, 18-19)

Bir grup ilahiyatçı aydın(cık) kaleme aldıkları bildiride şeriatın din-İslam olmadığını, sadece dar anlamda “hukuk” anlamına geleceğini çok bilmiş edalarla kavram mugalatası, demagojisi, safsatası yaparak konunun ne kadar bağnaz cahili olduklarını adeta faş ettiler. Kaleme aldıkları ve kamuoyuyla paylaştıkları bildiride şeriatı dillendirenlerin “dine rağmen din, İslam’a rağmen İslam” gibi ne anlama geldiği çokta belli olmayan sözcüklerle cahillikle itham etmektedirler. İslam şeriatı denilen kavramın İslam’ın kendisi olmadığını, şeriat kurallarının çok azının kaynağının Kur’an ayetleri olduğunu ve bunlarında “tarihsel” olarak değerlendirilmesi gereken ayetlerden ibaret olduğunu bildirmektedirler. “Büyük İslam bilgini” terkihi ile İmam-ı Azam -ki onlar bu vasfını kullanmıyorlar- Ebu Hanife’nin “Din, Hz. Adem’den itibaren gelen tevhid inancıdır” cümlesini Münâfikûn süresinin ilk ayetinde Rabbimizin münafıklar için kullandığı gibi adeta “doğruyu” kendi süfli tezlerine malzeme yapmaya çalışarak saptırmakta, yalan söylemektedirler. Bunlar adaletini, vicdanını, ahlakını yitirmiş batıya hayranlık duymaktan, öykünmekten kendi toplumunun değerleriyle, inançlarıyla, kültürleriyle, örf ve adetleriyle bir türlü barışamamış yerli oryantalistlerdir. Tarihi süreçte ulema şeriatı din ile aynı anlamda kullanmışlar, değişen hukukla ilgili hükümleri ifade etmek için de “Fıkıh”ı kullanmışlardır. Bu çerçevede şeriat, herhangi bir peygamberin Allah tarafından insanlara getirdiği itikadi ve ameli hükümlerin bütünüdür. Hanefi usulcüsü Serahsi “Şerâ’îden (şeriat hükümlerinden) bir şey inkâr

eden kişi ‘lâilâhe illâ’llâh’ sözünü iptal etmiş olur” demiştir. Burada şeriatın kesin olarak din yerinde kullanıldığı aşikâr görülmektedir. Bektaşî misali İmam-ı Azam’ın bütünsel açıklamalarından cımbızla kendilerini haklı çıkaracak cümlelerin arkasına sığınmak en azından ilim adamlığına yakışmaz. O el-İhtiyar adlı eserinde dini şöyle tarif etmektedir; “İslam, Allah’ın emirlerine teslim olmak ve itaat etmek demektir. Lügat itibariyle iman ve İslam arasında fark vardır. Fakat İslamsız iman, imansız İslam olmaz. Onların ikisi de bir şeyin içi ve dışı gibidirler. Din ise, iman, İslam ve şeriatların hepsine birden verilen isimdir.” Peki şimdi bir bakalım şeriat nedir, ne değildir.

Şeriat kelimesinin etimolojisine baktığımızda “bir yöne doğru açılarak uzayıp gitmek, açık olmak, açık hale getirmek, insanların ya da hayvanların su içtiği, yerin altından kendiliğinden çıkan ve kesintisiz akan akarsu; su kaynağına götüren yol” gibi lügat anlamlarına geldiğini görüyoruz. Bu kavramın zamanla “kurallar, âdetler veya semavi bir dine dayanan ahkamlar” anlamlarında da kullanıldığı görülmektedir. En genel anlamıyla din dilinde/ıstılahta ise; İlahi yol, düzen, nizam veya kainattaki/varlıktaki/mevcudattaki insicama/düzene/ahenge ait bütün işaretler olarak kullanılmaktadır. Buradan anlıyoruz ki şeriat: Ulvi nizam, Ulvi yol, kâinatın işleyişinin, varlığın ortaya çıkışındaki işleyişin yüce düzeni, yüce düzenin varlıktaki işaretleridir. Kısacası Allah’ın, varlığın yaratılışından işleyişine kadar ortaya koyduğu o muhteşem yüce nizamdır. Kadim ulemamız din, şeriat, millet kavramlarını aynı anlamda kullanmışlardır. Kavramlara bakıldığında “Din”; Allah Teâlâ’nın koyduğu düzeni/nizamı, “Millet”; bir topluluğu “Şeriat ise; Milletlere vaz edilen bu nizamın/düzenin yol, yöntemini belirlemesi, çerçevesini çizmesi olarak kullanılmaktadır. Şûra suresinin 13. ayetinde Allahu Teâlâ,

“Dini ayakta tutun ve onda grup grup ayrılmayın, diye Allah’ın Nuh’a tavsiye ettiğini, sana da vahyettiğimizi, İbrahim’e, Musa’ya ve İsa’ya tavsiye ettiklerini, size de dinin kuralları yapmıştır. Müşrikleri davet ettiğin şey, onlara ağır gelir. Allah, dilediğini kendine seçer ve kendine yönelen kimseye yol gösterir.” Peygamber Efendimiz’e vahyedilenler ile ismi zikredilen diğer peygamberlere vahyedilenlerin aynı olduğu bildiriyor. Dolayısıyla ayetin başında geçen “Şerea”, şeriat/yol kıldı, yani size din kıldı anlamında kullanılmıştır. Aynı surenin 21. Ayetinde ise, şeriat ve dinin yanyana kullanıldığı gözükmemektedir. “Yoksa onların hakimiyette ortakları mı var ki, Allah’ın din (şeriat) hususunda izin vermediği şeyleri kendileri için kanun (şeriat) yapıyorlar? Eğer ‘hesabın mahşere bırakıldığı’ sözü olmasaydı hemen aralarında iş bitirilirdi. Gerçekten zalimler için acı bir azap vardır.” Burada aynı zamanda önemli olan bir nokta göze çarpmaktadır ki oda; şeriat vazetmenin, sadece Allah’a has olduğudur. Vahyolunan ayetler çerçevesinde şunu rahat bir şekilde söyleyebiliriz ki; Allahu Teâlâ resul/nebilerinin tamamına ortak adı “İslam” olan bir din göndermiştir. Bu, tarihin hiçbir döneminde değişmemiş iman esasları ve ahlak ilkelerini içermektedir. Aynı zamanda resulden resule gönderildikleri coğrafyalarda yaşayan insanların sosyal, ekonomik ve coğrafi şartlara göre, Allah’ın iradesiyle ve izniyle değişen, farklılık arz eden bir kısmını da gönderdiğini görüyoruz. Bu değişen kısma büyük oranda fakihler/ulema “muâmelât fıkıhı” diye ifadelendirmişlerdir.

Filistin kökenli Şarkiyatçı İslam hukuku uzmanı akademisyen Wael b. Hallaq “Şeriat: Teori, Uygulama, Dönüşüm” adlı eserinde Şeriat’ın yalnızca bir hukuk sistemi olmadığını, aynı zamanda toplumsal düzeni inşa eden ahlaki/etik bir çerçeve sunduğunu savunmaktadır. Hallaq Şeriat’ın, modern hukukun yaptığı gibi bireyi sadece bir

Müslümanların Tanrı'sının yasası şeriattır ve şariat ahlaki bir kanundur. Şariat, Tanrı'nın yasası ve iradesi hem mantıksal hem de zamansal olarak her türlü yönetimden önce gelir. Şariat, İslami yasa diyeceğimiz hermenötik, kavramsal, teorik, pratik, eğitimsel ve kurumsal sistemdir.

vatandaş ya da ekonomik bir unsur olarak değerlendiren bir ayırımdan uzak durduğunu ve tam tersi hukuk ile etiği birbirine entegre ettiğini söylemektedir. Halla'ğa göre, "Tanrı tek yasa-koyucudur ve sadece O'nunla egemenlik ve egemen irade konumlanır. Müslümanların Tanrı'sının yasası şeriattır ve şariat ahlaki bir kanundur. Şariat, Tanrı'nın yasası ve iradesi hem mantıksal hem de zamansal olarak her türlü yönetimden önce gelir. Şariat, İslami yasa diyeceğimiz hermenötik, kavramsal, teorik, pratik, eğitimsel ve kurumsal sistemdir. Tanrı'nın ahlaki iradesini keşfetmeye yönelik bitmek bilmez bir teşebbüs olarak özetleyebileceğim temel ve yapısal bir itici güce sahip ahlaki-yasal bir imparatorluk kurmak, onun büyük projesidir." Halla'ğın vurgulamak istediği nokta şudur: "şariat taşıdığı ahlaki etkiler olmaksızın ne anlaşılabilir ne de toplumsal bağlamda işlerlik kazanabilir." Bu doğrultuda Halla'ğ, ibadetlerin manevi, sosyal ve ahlaki rollerini açıklar nitelikte değerlendirmeler yapmaktadır. Böylece yazar, eda edilmesi gerek eylemlerin yani ibadetlerin, hukukun ahlaki temelleri ve ahlaki boyutunun oluşturduğu işlerlik kurallarını sağladığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Modern öncesi dönemde İslami ticaretin başarısından ötürü Avrupalı koloniciler, İslam dünyasına geldiklerinde kendi egemenliklerinin önündeki en büyük engel olarak İslam'ın ekonomik sistemini görmüşlerdir. Bu nedenle ekonomik egemenliklerine ve politik yayılmalarına en büyük engel olan şeriati kökünden kazımada ısrarcı olmuşlardır. Çünkü ahlaki bir sistem olan şariat, modern kapitalizmin form ve değerleriyle uyumuyordu. Bu bağlamda Halla'ğ, Kur'an'da ve şeriatta ekonomik hususların ahlaki değerlerle iç içe oluşunu ortaya koymaktadır. Mal sahibi olmak her ne kadar teşvik edilmiş olsa da niteliksel sınırlar çizen yüce ahlaki prensipler tarafından düzenlendiğini ve onlara bağlı olduğunu söylemektedir.

Canterbury başpiskoposu Rowan Williams; "Batılılar ve Müslümanların, Şariat kelimesi üzerindeki görüş ayrılıklarının kaynağında bu kelimeyi farklı şeyleri ifade etmek için kullanmaları yattığını söylemektedir. "Şariat"

kelimesi yerine "İslami yasa" deyimini çoklukla kullanılsa da aslında bu yavan İngilizce çeviri müslümanlar tarafından anlaşıldığı şekliyle "Şariat" teriminin tüm bağlamını kapsamaktan oldukça uzak. Şariat, düzgün anlaşıldığında, sadece bir takım yasal kurallar anlamına gelmez. İnanan müslümanlara göre, daha derin ve yüksek, ahlaki, metafizik amaçlar taşıyan bir anlama sahiptir. Çekirdeğinde şariat, tüm insanların ve tüm beşeri yönetimlerin, kanun hükümleri altında eşit olarak adaletle bağlı olması fikrini yansıtır. Aslında, Arapça'da İslami yasal muhakeme veya bununla üretilen kanunların karşılığı olan sözcük "şariat" değil, "fıkıh"tır ve İslami hukuk anlamına gelir. "Şariat" kelimesi ise aşkın olanla bağlantılıdır ve Tanrı'nın iradesine uygun olarak hayatı düzenlemeye ilişkin değişmeyen inanç ve prensipleri anlatır.

Şariatla yönetilen devlet/ler, çok net bir şekilde hukukun üstünlüğünü vazgeçilmez bir unsur olarak kabul ettiklerinden dolayı varlıklarını "Bin yılı aşkın" bir süre sürdürmüşlerdir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra başlayıp hilafetin ilgasına kadar devam eden süreçte Hukukun üstünlüğünü esas alan geleneksel İslami devlet/ler, çağımızdaki/zamanımızdaki Müslüman dünyanın hemen hemen tamamında görülen diktatörlük ve otokratik monarşilerden fersah fersah uzaktır. Özünde İslami devlet/hükümet meşruiyetini şu iki temel uygulamadan alıyordu; birincisi, iktidar erkinin tebaasının kişisel yasal haklarını koruması ve saygı göstermesi, ikincisi ise kendilerinin de bu yasalara tabi olarak yaşamalarıydı. Burada önemli olan nokta ise hükümdarın tek başına yasayı uygulamasının yeterli görülmemesi, aynı zamanda bu yasalara uyma zorunluluğunun da olduğu ve bu konuda tüm tebaası ile eşit pozisyonda bulunmasıdır. Peki bu nasıl gerçekleştirilecekti? Tüm iktidarı, gücü elinde bulunduran kişi olarak nasıl yargılanacaktı? Burada "ulemanın" devreye girdiğini görüyoruz. Peygamberin varisleri olmakla taltif edilmiş ve yasalardan birinci derecede sorumlu olan ulema; hükümdar dahil herkesin şeriata uyması noktasında denetleyicisi, takipçisi ve müeyyidelerin uygulayıcıları idi. Zira o

toplumda şunu herkes çok iyi biliyordu ki her kim olursa olsun gösterilecek iltimas adaleti askıya alacak ve devlete olan güveni sarsacaktır. Zira bunlar Allah'ın yasalarıdır. Bunu çiğnemeyi göze almak dünyevi ve uhrevi büyük bedeller ödemeyi beraberinde getireceğinden özellikle iktidar erki için yönetimlerinin altını oymak, iktidara olan bağlılığın temellerini sarsmak anlamına gelmekteydi.

Sonuç itibarıyla burada dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri de şura suresinin 13. Ayetinin başındaki Rabbimizin emridir; "*Dini ayakta tutun ve onda grup grup ayrılmayın*" Bu insanlık tarihinin her döneminde ki değişmez bir özün, bir hakikatin emredilmesidir. Dolayısıyla kendi çağının, kendi asrının şahitleri kılınacak tüm müminlere Rabbimiz bu öze sadık kalmalarını ve aksi takdirde tüm insanlar gibi hüsrana uğramaktan kurtulamayacaklarını bildirmektedir. Dini ayakta tutmak sahih/salih temiz bir tevhid akidesine sahip olup bunun gereklerini yaşamın tüm alanlarında etkin ve egemen kılmaktır. Uluhiyette ve Rububiyette İlahlık/Rablık iddiasında bulunan tüm müstebkir tağuti güçleri reddetmek sadece ve sadece Allah Azze ve Celle'nin otoritesine boyun eğmektir. Dini yalnızca Allah'a has kılmaktır.

Bir uyarıda şura suresinin 21. Ayetinde Allah'a hakimiyet konusunda ortaklar kılmak ve din hususunda Allah'ın izin vermediği şeyleri kendileri için şariat (kanun) kılmaları hususunda yapılmaktadır. Burada ortak koşmak, denk tutmaktan anlaşılması gereken sadece insanların kendilerine yalvarıp yakardıkları, adaklarda bulundukları, kurbanlar kestikleri birtakım nesnelerle sembolize edilen müşahhas put/sanemler değildir. Bugünün demokrasi başta olmak üzere liberalizm, kapitalizm, sekülerizm ve feminizm gibi hakim ideolojilerin Allah'ın hakimiyetine ortak olma ve belirledikleri kanun/nizama göre insanların hayatlarını tanzim etme noktasında dünmüşşrikleri ile aynı mantaliteye sahip oldukları gerçeğidir. Bugünün modern dünyasının egemen ideolojilerinin bu tuzaklarına düşen ve onları adeta zihinsel ve yaşamsal unsurlarını vazgeçilmezi kılan insanların sahih bir iman iddiasında bulunmaları ham hayal bir kuruntudan başkası değildir. Hele hele şeriatin bu çağa göre olmadığını, şariat deyince karikatürize edilmiş bir şekilde korku salmak için el/kol/kafa kesmek, kadınları evlere hapsedmek gibi bir telakkiyle yaklaşan insanlar Allah'ın dininden "okun yaydan çıktığı gibi" çıkacaklarını unutmamaları gerekiyor vesselam.

Şeriat, İman, Ahlâk ve Hukuk

Kalpte Başlayan Adaletin Toplumsal Hayata Hâkimiyeti

Günümüzde üzerinde durulması gereken meselelerden biri, kendisini Müslüman olarak tanımladığı hâlde “Ben Müslümanım fakat şeriata karşıyım” diyen insanların durumudur. Bu söylemin ortaya çıkmasında geleneksel Müslümanlık anlayışı ile laik eğitim ve devlet politikalarının etkisi araştırılmaya değerdir.

1. Şeriatın İlk Muhatabı İnsandır

Şeriat denildiğinde çoğu zaman devlet yönetimi, mahkemeler, kanunlar ve cezalar akla gelmektedir. Oysa şeriatın muhatabı yalnızca devlet değildir. Allah'ın emir ve yasakları öncelikle insana yöneliktir. Müslüman insan, Allah'a kulluk etmek, haramlardan sakınmak ve başkalarının haklarını korumak için devletin müdahalesini beklemez.

Şeriatın hâkimiyetini yalnızca devletin uyguladığı hükümlerle değerlendirmek eksiktir; yaptırımlar insanların hükümleri benimsemesini tek başına sağlamaz.

İnsanı yaratan Allah, onun yaratılışını bilir:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

“Yaratan bilmez mi? O, en gizli şeyleri bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.” (Mülk, 67/14)

Şeriat, davranışları düzenlerken iman, ibadet ve ahlâkla iradeyi de terbiye eder.

Bu ilişkiyi Allah'ın hakları ve kulların hakları üzerinden değerlendirebiliriz.

2. İmanın Gereği: Allah'ın Hükümüne Teslimiyet

Şeriatın insan hayatında hâkim olmasının ilk şartı, Allah'ın hükümlerinin gönülden benimsenmesidir. Çünkü Müslümanlık yalnızca Allah'ın varlığına inanmayı değil, O'nun emir ve yasaklarına teslim olmayı da gerektirir.

Kur'an buyurur:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُمِئَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ

يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

“Allah ve Resûlü bir işe hükmettiği zaman, inanmış bir erkek ve kadının o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah'a ve Resûlü'ne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzâb, 33/36)

Bu ayet, müminin Allah'ın hükmü karşısındaki temel tutumunu belirlemektedir. Mümin, Allah'ın hükmünü kabul edip etmeme konusunda kendisini bağımsız bir hüküm mercii olarak göremez.

Nisâ suresinde ise teslimiyetin yalnızca dışarıdan gösterilen bir itaatten ibaret olmadığı bildirilmektedir:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

“Hayır! Rabbine antolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisâ, 4/65)

Burada teslimiyetin kalple ilişkisi özellikle dikkat çekmektedir. İnsanın Allah'ın hükmüne dışarıdan uyması ile o hükmü gönülden benimsemesi aynı şey değildir.

Nûr suresinde de müminlerin hükme davet edildiklerinde gösterdikleri tavır şöyle açıklanmaktadır:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Resûlü'ne çağırıldıklarında müminlerin sözü ancak ‘İşittik ve itaat ettik’ demeleridir. İşte kurtuluşa

erenler bunlardır.” (Nûr, 24/51)

Bu üç ayet birlikte değerlendirildiğinde İslâm'ın öngördüğü teslimiyetin üç yönü ortaya çıkmaktadır: Allah'ın hükmünü kabul etmek, ona itaat etmek ve onu gönülden benimsemek.

Geleneksel Müslümanlık ve Laik Eğitim Arasında Oluşan Anlayış

Günümüzde üzerinde durulması gereken meselelerden biri, kendisini Müslüman olarak tanımladığı hâlde “Ben Müslümanım fakat şeriata karşıyım” diyen insanların durumudur.

Bu söylemin ortaya çıkmasında geleneksel Müslümanlık anlayışı ile laik eğitim ve devlet politikalarının etkisi araştırılmaya değerdir. Özellikle dinî hükümlerin toplumsal hayattan uzaklaştırıldığı veya olumsuz biçimde tanıtıldığı ortamlarda insanlar, geleneksel dinî kimliklerini korurken şeriat kavramını reddedebilmektedir.

Böylece kişinin zihninde birbiriyle bağdaşmayan düşüncelerin bir arada bulunduğu melez anlayışlar gelişebilir. Ancak bunların eğitimden, siyasi uygulamalardan, dinî bilgi eksikliğinden veya şeriat kavramına yüklenen farklı anlamlardan hangisiyle ne ölçüde ilişkili olduğu ayrıca araştırılmalıdır.

Öncelikle şu soru cevaplandırılmalıdır:

Şeriata karşı olduğunu söyleyen bir Müslüman, Allah'ın hükümlerini mi reddetmektedir, yoksa kendisine şeriat adıyla tanımlanan belirli bir hukuk ve yönetim anlayışına mı karşı çıkmaktadır?

Allah'ın hükmünü reddetmek, bir hükmün yorumunda ihtilaf etmek, yanlış uygulamalara karşı çıkmak ve kabul ettiği bir emre nefesine yenilerek aykırı davranmak birbirinden farklıdır. Bu ayrımlar gözetilmeden insanların imanları hakkında hüküm verilmemelidir. Bununla birlikte ce- halet, kişinin dinini öğrenme sorum- luluğunu kendiliğinden ortadan kal- dırmaz.

Nitekim Ahzâb 33/36, Nisâ 4/65 ve Nûr 24/51 ayetleri, müminin Al- lah'ın hükümleri karşısındaki temel tutumunun teslimiyet olduğunu bil- dirmektedir.

Bu sebeple Müslüman, dininin kendisine yüklediği sorumluluk- ları öğrenmeli; insanların şeriat adına ileri sürdükleri her görüşü sorgulamadan benimsemek ye- rine, Allah'ın hükümlerini doğru öğrenerek onlara gönülden tes- lim olmalıdır.

3. Ahiret İnancı: İnsanın İç Dünyasında Kurulan Mahkeme

Dünyevî hukuk düzenleri, insan- ların davranışlarını kanunlar, dene- timler ve yaptırımlar aracılığıyla dü- zenler. Ancak hiçbir hukuk sistemi insanların bütün davranışlarını gö- zetleyemez ve işlenen her haksızlığı tespit edemez.

Ahiret inancı, hukukî denetimin ulaşamadığı yerde de sorumluluğun sürdüğünü bildirir.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

“Kim zerre ağırlığına bir hayır iş- lerse onu görür. Kim de zerre ağırlı- ğına bir kötülük işlerse onu görür.” (Zilzâl, 99/7-8)

Ahiret inancı, insanın kalbine mahkemeyi, zihnine yargıcı, vic- danına savcını yerleştirir.

Böylece insan, başkalarının ken- disini denetlemediği zamanlarda da kendi davranışlarını sorgulamaya çağrılır.

Bir insanın işlediği haksızlık se- bebiyle dünyada cezalandırılmamış olması, ahirette hesap vermeyeceği anlamına gelmez. Bu sorumluluğun

Bir insanın işlediği haksızlık sebebiyle dünyada cezalandırılmamış olması, ahirette hesap vermeyeceği anlamına gelmez. Bu sorumluluğun bilincinde olan mümin, işlediği haksızlıkları hatırladığında rahatsızlık duymalı; tövbe etmeli, hak sahipleriyle helalleşmeli ve mümkün olduğunca verdiği zararları gidermelidir.

bilincinde olan mümin, işlediği hak- sızlıkları hatırladığında rahatsızlık duymalı; tövbe etmeli, hak sahipli- riyle helalleşmeli ve mümkün oldu- ğunca verdiği zararları gidermelidir.

İnsan, ahirette hesap vereceğini bildiği hâlde başkalarının haklarını çiğnemekten rahatsızlık duymuyor- sa imanının davranışlarına ne ölçüde hâkim olduğunu sorgulamalıdır.

Şu soruyu kendimize sormalıyız:

Kalbimiz, imana benzeyen ka- labalıklarla dolu bir hangar mı, yoksa imanın müstahkem karar- gâhı mıdır?

İman, insanın yalnızca zihninde sakladığı bilgilerden ibaret kalma- malı; kararlarını ve davranışlarını yönlendirmelidir.

4. Allah'ın Hakları, Kulların Hakları ve Müflis İnsan

Allah'a kulluk, insanlara karşı so- rumluluktan bağımsız değildir. İba- detlerin insanın ahlâkî hayatına yan- sımaları beklenir.

Nitekim Kur'an namazın insanı hayasızlıktan ve kötülükten alıkoy- duğunu (Ankebût, 29/45), orucun ise takvaya ulaşmak amacıyla farz kı- lındığını bildirir (Bakara, 2/183).

Müflis hadisi, ibadetlerle kul hak- ları arasındaki ilişkiyi açıklar.

Resûlullah, ashabına müflisin kim olduğunu sormuş; onlar da malı ve parası bulunmayan kimse olduğunu söylemişlerdir. Bunun üzerine şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْمُفْلِسَ مَنْ أَمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ
وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ

“Ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekâtla gelen kimsedir.”

Hadisin devamında bu kişinin birine sövdüğü, diğerine iftira ettiği, bir başkasının malını yediği, birinin kanını döktüğü ve diğerini dövdüğü bildirilir.

Haksızlık yaptığı insanlara onun iyiliklerinden verilir. İyilikleri tüke- nir de üzerindeki haklar bitmezse mağdurların günahları kendisine yüklenir. Sonunda cehenneme atılır. (Müslim, Birr, 59, no. 2581)

İbadet, başkalarının haklarını ih- lal etmeyi mazur göstermez.

Dolayısıyla müminin kendi haya- tında şeriatı hâkim kılması, ibadetle- rinin yanında kulların haklarına da riayet etmesini gerektirir.

5. Şeriatın Hukukî ve Ahlâkî Bütünlüğü

Şeriatın hükümleri ahlâkî terbiye- den bağımsız değildir.

Kıyas hakkında şöyle buyrulur:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ

“Ey akıl sahipleri! Kıyasta sizin için hayat vardır. Umulur ki sakınır- sınız.” (Bakara, 2/179)

Burada hayatın korunmasıyla tak- va çağrısı birlikte yer almaktadır. Kı- sasın caydırıcı olması amaçlanırken insanın Allah'a karşı sorumluluğu da hatırlatılmaktadır.

Zina konusunda da benzer bir yaklaşım görülür. Kur'an, zina fiiline ilişkin cezayı bildirmekle yetinmez; “Zinaya yaklaşmayın” buyurur (İsrâ, 17/32). Mümin erkeklere ve kadınlara gözlerini haramdan sakınmalarını da emreder (Nûr, 24/30-31).

İçki ve kumar ise şeytan işi pis- likler olarak nitelendirilir; bunların düşmanlık ve kin meydana getirme- sine, insanı Allah'ı anmaktan alıkoy- masına dikkat çekilir (Mâide, 5/90- 91).

Böylece insan yalnızca yasak fiil- den değil, kendisini o fiile sürükley- en davranışlardan da uzak durmaya çağrılmaktadır.

Şeriatın hukukî hükümlerinde görülen bu yaklaşım, yaptırım ile ahlâkî eğitimin birbirini tamamladığını göstermektedir. Bununla birlikte hu- kukî cezaların uygulanması, gerekli ispat şartlarına ve yetkili yargı merci- lerinin kararlarına bağlıdır.

6. Ticaret, Borç ve Aile Hayatında Şeriat

Şeriatın insan hayatındaki yeri, yalnızca ceza hükümleri üzerinden anlaşılamaz. Ticaret, borç, emanet ve aile ilişkileri de bu bütünün parçalarıdır.

Kur'an, ölçü ve tartıda hile yapanları kınadıktan sonra onların yeniden diriltileceklerini düşünmediklerini hatırlatır (Mutaffifin, 83/1-6).

Ekonomik dürüstlük böylece ahi-ret inancıyla ilişkilendirilir.

Bir tüccar, devletin denetiminden kurtulabilir. Ancak ahirette hesap vereceğine inanması, onu müşterisinin bulunmadığı zamanlarda da dürüst davranmaya yöneltmelidir.

Borçlar hukukunda da benzer bir bütünlük bulunmaktadır. Bakara 2/282-283'te borçların belgelendirilmesi, şahitlik ve emanet sorumluluğu düzenlenmektedir.

İnsanların birbirlerine güvenmeleri, hakların hukukî güvencelerle korunmasını gereksiz kılmaz.

Aile hayatında ise hukukî hakların yanında iyilik, merhamet ve zarar vermeme sorumluluğu bulunmaktadır. Kur'an, boşanma sürecinde dahi karşı tarafa zarar verilmesini yasaklamaktadır (Bakara, 2/231).

İman insanı hakkı teslim etmeye çağırır; hukuk ise hakkın teslimini yalnızca insanların vicdanına bırakmaz.

7. İslâmî Eğitim: İmanı ve Ahlâkı Canlı Tutmak

İmanın canlı kalması, hatırlatma ve ahlâkî terbiyeyi gerektirir.

Hanzala'nın yaşadığı olay dikkat çekicidir.

Hanzala, Hz. Peygamber'in yanında bulunduklarında cennet ve cehennem gözleriyle görür gibi olduklarını, yanından ayrılmayı aileleri ve dünya işleriyle meşgul olduklarında ise bu hâlin zayıfladığını anlatmıştır.

Kendisini münafık olmaktan endişe edecek kadar sorgulamıştır.

Resûlullah (s) ise insanın sürekli aynı manevî yoğunlukta bulunamayacağını açıklamış ve ona zaman zaman ibadetle, zaman zaman da dünya işleriyle meşgul olmanın tabiliğini bildirmiştir. (Müslim, Tevbe, no. 2750)

Bu hadis, imanın canlı tutulmasıyla insanın günlük hayatının dengelenmesi arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

İnsan, doğruyu bildiği hâlde unuttabilir; dünya meşguliyetleri içerisinde ahlâkî sorumluluklarını ihmal edebilir.

Bu sebeple İslâmî eğitim hayattan uzaklaştırılmamalıdır.

Kur'an buyurur:

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

"Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütlerle çağır." (Nahl, 16/125)

Hz. Peygamber de "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin" buyurmuştur. (Buhârî, İlim, 11, no. 69)

İslâmî eğitimde esas alınması gereken yaklaşım, dini insanlara sevdirmek, doğru anlamalarını sağlamak ve yaşantılarına taşımalarına yardımcı olmaktır.

İnsanın kalbi ve vicdanı, iman ve ahlâkın sürekli gündeminde bulunduğu bir eğitimle desteklenmelidir.

8. Şeriatın Hâkimiyetinde Devlet ve Milletin Karşılıklı Sorumluluğu

Şeriatın toplumsal hayattaki karşılığı iki yönde gelişebilir: Devletten millete ve millettten devlete doğru.

Devlet, eğitim, adaletli yönetim ve hukukî denetim yoluyla insanların haklarının korunmasına katkıda bulunabilir. İslâmî eğitimin hikmet ve güzel öğüt ilkelerine uygun biçimde sunulması, bu eğitimi benimseyen insanların ahlâkî sorumluluklarını geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Ancak devlet, insanların kalplerinde zorla samimi iman meydana getiremez. Dinî eğitim ve irşat faaliyetleri, insanın iradesini ve vicdanını dikkate almalıdır.

Diğer taraftan imanın ve ahlâkının davranışlarına yansıtan insanlar da devletin adaletli işlemesine katkıda bulunabilirler.

Dürüst tüccarlar, doğru sözlü şahitler, emanete riayet eden görevliler ve başkalarının haklarını koruyan vatandaşlar, hukuk düzeninin işleyişini destekler.

Tersi de mümkündür.

Devletin adaletsiz uygulamaları toplumsal güveni zayıflatabilir. Toplumda haksız kazanç, rüşvet, kayırmacılık ve yalancılığın normalleşmesi ise kamu kurumlarının adaletli işlemesini zorlaştırabilir.

Bu nedenle devletin ve milletin birbirlerini hangi yönde etkiledikleri araştırılmalıdır.

İslam Devleti ve Adalet

İslâm'ın devlet yönetimine hâkim olduğu bir düzende yönetimin temel sorumluluğu, şeriatın hükümlerine bağlı kalmaktır. Bu bağlılık, yalnızca Müslümanların haklarını değil, diğer din mensuplarının inançlarını, ibadetlerini ve hukukî güvencelerini de kapsar. Klasik İslâm hukukunda

gayrimüslim tebaa için düzenlenen zimmilik hükümleri çerçevesinde onların canları, malları ve tanınmış dinî hakları korunur. Bununla birlikte tarihî zimmilik düzeninin günümüzdeki eşit vatandaşlık anlayışından farklı hükümler içerdiği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Müslümanların şeriata dayalı bir devlet yönetimi kurma imkânına sahip olmadıkları şartlarda ise mevcut yönetime ilişkin değerlendirmelerinde adalet ilkesi belirleyici olmalıdır. Devletin insanların canlarını, mallarını, inançlarını ve temel haklarını ne ölçüde koruduğu önem taşır.

Bu çerçevede laiklik uygulamalarının birbirinden farklı olduğu dikkate alınmalıdır. Din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına alan uygulamalarla dinî eğitimi ve dinî hayatın görünürlüğünü sınırlandıran uygulamalar aynı şekilde değerlendirilmemelidir.

9. Sonuç: Şeriatın Kalpte Başlayan Hâkimiyeti

Şeriatın toplumsal hayatta karşılık bulması, yalnızca hukukî hükümlerin varlığıyla gerçekleşmez. Bu hükümlerin insan tarafından benimsenmesi, iman ve ahlâkla desteklenmesi de önemlidir.

Hz. Peygamber, mahkemede taraflardan birinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini, bu sebeple gerçekte başkasına ait olan bir hakkı ona hükmedebileceğini bildirmiş; böyle bir hakkı almanın ateşten bir parça almak olduğunu açıklamıştır. (Buhârî, Şehâdât, no. 2680; Müslim, Akdiye, no. 1713)

Bu hadis, şeriat mahkemesinin de mevcut delillerle hüküm verdiğini, fakat hukukî kararın insanın Allah'a karşı sorumluluğunu ortadan kaldırmadığını göstermektedir.

İman ve ahlâkın hukuk düzenine katkısı burada belirginleşir.

Şeriatın kalpte kurulması mahkemeyi gereksiz kılmaz; insanın davranışlarını önceden denetlemesini amaçlar.

Şeriat yalnızca devletin işi değildir. Her mümin, onun kendi sorumluluğuna giren hükümlerini kalbinde, zihninde, vicdanında ve hayatında hâkim kılmakla yükümlüdür.

Ahlâklı bireylerle adaletli kurumlar birbirini tamamlar.

İman iç denetimi canlı tutarken hukuk, hakları koruyan dış güvenceleri sağlar.

Şeriatın toplumsal hayattaki hâkimiyeti, devletin adaletli kurumlarıyla milletin bilinçli sorumluluğunun birbirini desteklemesine bağlıdır.

“Şeriatın Kestiği Parmak Acımaz” Dan Beşeri Hukukun Bitirdiği İnsanlığa

Tanzimat Fermanı ile artık yavaş yavaş şeriatın o vahye dayanan, vahyin ve aklın birlikteliğini esas alan muhkem yapısı kırılmaya başladı. Büyük İslam Medeniyeti’nin temelleri üzerine kurulduğu sağlam hukuk düzeninden vazgeçilmeye başlaması ile birlikte krizler peş peşe gelmeye başladı.

Şeriat-ı Muhammediye, İslam Şeriatı, İslam Hukuku gibi farklı ifadelerle anılsa da Müslümanlar için hukuk dendiğinde uzun yüzyıllar boyunca Şeriat-ı Garra yani “Şeriat” ifadesi akla gelirdi. Uzun yüzyıllar boyunca süren bu durum, yeryüzünde Müslümanların hamisi olarak görülen Devlet-i Aliyye’nin batılıların ifadesi ile Osmanlı İmparatorluğu’nun yönünü batıya çevirmesi ile birlikte değişmeye başladı. Osmanlı’nın yönünü batıya çevirmesiyle birlikte Müslüman dünyanın da yönü batıya döndü. Muhammed Ümmeti artık Şeriat-ı Muhammediye’ye karşı olmasa da birtakım uygulamalarda batının beşeri hukukuna göre hareket etmeye başlamış en azından zihinler artık o yöne doğru kaymaya başlamıştı.

1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile artık yavaş yavaş şeriatın o vahye dayanan, vahyin ve aklın birlikteliğini esas alan muhkem yapısı kırılmaya başladı. Büyük İslam Medeniyeti’nin temelleri üzerine kurulduğu sağlam hukuk düzeninden vazgeçilmeye başlaması ile birlikte krizler peş peşe gelmeye başladı. İlk krizler Müslümanlarla, gayri müslimler tebaa arasında yaşandı. Gavura gavur demenin yasak olduğu zamanlar olarak bilinen bu dönemden sonra, güya eşitlik sağlanmak amacıyla her cemaatin kendisinin uyguladığı hukuktan vazgeçilerek gayri Müslimlere de ortak hukuk uygulanmaya başlandı. Daha önce devletin içerisinde tebaa olarak kabul edilen milletler farklı şekillerde batıda uygulanmaya başlayan beşeri hukuk sistemlerinin uygulamalarına muhatap olmaya başladılar. Bu kırılma daha sonra beraberinde tüm bu millet-

lerin birer birer Osmanlıdan ayrılması sürecini de beraberinde getirecekti. Bu başka farklı bir yazının konusu o yüzden burada bu konuyu geçiyorum.

Tanzimatla birlikte uygulamaya konulan uygulamalarla birlikte ortaya çıkan bir başka durumda, Müslümanların tarih boyunca hep itibar ettikleri alimlerin yavaş yavaş itibarlarının yitirilmesi oldu. Bunun yerine Osmanlı Münnevverleri ortaya çıktı. Bu münnevverler kendilerini batılı gibi hisseden, batılı gibi düşünen ve batıda gördükleri eğitimler sırasında batının sadece cafcaflı dünyasını görüp buna hayran olan şahsiyetlerdi. İşte tam da bu şahsiyetlerin ortaya çıkıp, iyice palazlanmaya başladıkları dönemde 1800’lü yılların sonunda, İngiltere’nin ilginç bir talebi geldi. Bu gerçekten büyük bir hamle ve hatta büyük cür’etti. Peki nedir bu cür’et.

Osmanlı idarecilerine resmi bir yazı ile şöyle bir soru soruldu: “İslam maniye terakki bir din midir?”. Bu çok masum gibi görünen soru aslında önümüzdeki yüzyılda Müslümanların akıbetini ve kaderini belirleyecek bir soruydu. Bu soru üzerine yukarıda bahsettiğim Osmanlıda yeni yeni ortaya çıkmaya başlayan o münnevver takımı, hemen büyük bir heyecanla cevap verme telaşına kapıldılar. Başta Namık Kemal, Ziya Paşa, Mithat Paşa ve birçok Osmanlı münnevveri yazdıkları yazılarla bu soruya cevap vermeye kalktılar. Oysa dikkat edilirse bu bir soruydu ve bunu yanlış algılayıp ve hüküm haline getirip cevap verme telaşına kapılmak tam da İngiliz şeytanlığının istediği bir şeydi. Çünkü soru açıktı, İslam terakkiye yani ilerlemeye karşı mıdır? soru-

sunu niçin sanki dünyada İslam böyle algılanıyormuş gibi düşünerek cevap verilirdi. Verilecek cevap veya verilmeyecek cevap açıktı. Ya hiç muhatap almayıp siz kimsiniz ki bize bu soruyu sorma cesaretini gösteriyorsunuz demek gerekiyordu. Veya İngiltere’nin ve batının o güne kadar işlediği cinayetleri, insanlık dışı muameleleri yüzlerine vurmak gerekiyordu. Afrika’da, Hindistan’da ve uzak doğuda sömürge haline getirdikleri her yerde yaptıkları insanlık dışı işleri yüzlerine çarpmak ve hesap sormak gerekiyordu. Haydi hesap sorma imkanımızın o günün şartlarında olmadığını düşünsek bile moral üstünlüğü elimize geçirecek birçok elimizde delil olmasına rağmen bunu yapmadan yapılabilecek en yanlış işler yapıldı ve savunma psikolojisi ile cevap verme yarışına girdik.

Bu yüzden de çok kısa bir süre sonra her ne kadar Şeriat-ı Garra’dan ilham alınarak hazırlansa da Mecelle-i Ahkam-ı Adliye isimli çalışma için kollar sıvandı ve kendisi de aslında bir batıcı olan Ahmet Cevdet Paşa bu işin başına getirilerek bu çalışma tamamlandı. Her ne kadar Mecelle yeni döneme adapte olabilmek için yapılmış bir çalışma olsa da, şeriatın bir kopuş veya onu reddetmek asla değildi. Devlet-i Aliyye bu kriz döneminden çıkış için çok muhteşem bir yol bulmuştu ve bu anlamda Mecelle bu gün bile İslam dünyasında modern hukuk metinleri ile boy ölçüşebilecek ve onlara karşı büyük bir üstünlük sağlayacak bir metindir. Gerek dili ve üslubu ile gerekse ortaya çıkacak her durum için esnek bir hukuk metni olması hasebiyle mükemmel bir çalışma olmuştu. Ahmet Cevdet Paşa’nın başında bulunduğu

kurul bu muhteşem işi başarak belki de imparatorluğun ömrünü bir yarım yüzyıl daha uzatmış oluyorlardı. Ardından gelen II. Abdulhamit Hanın saltanat yılları ile Devlet-i Aliyye tarihinin son yıllarında imparatorluğun neredeyse en parlak yılları diyebileceğimiz, tıbtan, sanayiye ve ulaşım kadar birçok devrim niteliğinde adımı aynı anda atabilmişti. Her ne kadar bu çabalar imparatorluğu ayakta tutmaya yetmese de, bu çalışmalar İslam dünyasının bundan sonraki on yıllarında büyük faydalar sağlayacaktır. Bugün İslam ülkelerinin birçoğunda başındaki Mecelle ibaresi kaldırılarak, Mecelle kanunları tatbik edilmeye devam ediyor. Hatta, İslam dünyasının tam göbeğine bir hançer gibi saplanan terör devleti İsrail'in anayasa metninin neredeyse tamamı, başındaki hamdele ve salvele çıkarılarak uygulamaya konulmuştur.

Yukarda belirttiğim İngiltere'nin sorusuna cevap vermeye kalkması yanlış aynen ve daha fazlasıyla Devlet-i Aliyye'nin tarih sahnesinden çekilmesinden sonra da yapılmaya devam etti. Cumhuriyet elitlerinin ne kadarının İslamiyetle sorunu olup olmadığını bilmiyorum. Bunun peşine düşmenin de bugün için bir anlamı olduğunu düşünmüyorum. Fakat anlamlı olan, imparatorluğun son dönemlerinde şeriatı vazgeçmeden, medreselerden ve geleneksel eğitim kurumlarından da vazgeçmeden ortaya çıkan modern okullar ve beşeri hukukun bazı bölümlerinin bizim toplum yapımıza göre dönüştürülerek uygulanması çalışmaları.

Etrafımızdaki büyük yıkımlara rağmen İslam coğrafyası kendi inanç değerlerine sıkı sıkıya sahip çıkmaya devam ediyor. Ve maalesef bir tek biz, bu toplumsal bozulmayı en ciddi şekilde yaşıyoruz.

ların tamamen yok sayılarak ortadan kaldırılması ve batının kendi toplum yapısının ortaya çıkardığı kanunların aynen alınmasıdır. Ve maalesef bu kanunların alınmasında da, o İngiliz şeytanlığının bir ürünü olan "İslam mani terakki bir din midir?" sorusu ve onun etrafında dönen birtakım şeytanlıklar olduğunu çok rahatlıkla görebiliyoruz. Hatta Cumhuriyet elitleri, cumhuriyetin ilk yıllarında bunu ciddi ciddi tartışmaktan ve Hristiyanlığa geçme yolunda adım atmaya çalışmaktan geri durmayarak bunu açıkça gösterdiler.

Cumhuriyetin ilk çeyrek asrında hayata geçirilen uygulamaların büyük çoğunluğu, Osmanlının sonuna kadar etkisini devam ettiren, Şeriat-ı Muhammediyye nizamının ortadan kaldırılmasına yönelik gayretlerdi. Kur'an alfabesinin terkedilip Latin alfabesine geçilmesi, Ezan-ı Muhammediyye'nin yerine Türkçe bir ucube okutulması, hicri takvimin terkedilmesi, Ayasofya'nın müze haline getirilmesi gibi daha burada sayamayacağım onlarca uygulama bu amaca yönelik olarak atılmış adımlardı.

Bu 100 yıllık yanlışları tespit edip

tedavi yollarına bakmazsak toplumumuzun sağlıklı bir yapıya kavuşması asla mümkün değildir. Bugün içinde bulunduğumuz birçok toplumsal sorun bu bünyemize uymayan, inancımızla taban tabana zıt beşeri hukuk yüzündendir. Bugün her ne kadar bağımsızlıklarını çok sonra kazansalar bile İslam ülkelerinde bizdekine benzer toplumsal sorunlar görülüyor. Küreselleşmenin getirdiği olumsuzluklar elbette var ama hiçbir İslam toplumu Türkiye'deki toplumsal bozukluk kadar bozuk bir düzende yaşamıyor. Etrafımızdaki büyük yıkımlara rağmen İslam coğrafyası kendi inanç değerlerine sıkı sıkıya sahip çıkmaya devam ediyor. Ve maalesef bir tek biz, bu toplumsal bozulmayı en ciddi şekilde yaşıyoruz.

Fakat her şeye rağmen yazının başlığında belirttiğim gibi, her türlü olumsuz algıya rağmen milletimizin alttan alta şeriata olan bağlılık ve özlemi asla bitmiyor. Çünkü vatandaşımızın bir suçlunun hak ettiği cezayı aldığında söylediği söz bunun en muhteşem ispatıdır: "**şeriatın kestiği parmak acımaz**". Vesselam.

Modern Bilginin Mahiyeti Nedir

Geleneksel toplumlarda bilgi daha genel hatlarıyla toplumun neredeyse tamamına yakın kısmını ilgilendiren ve gündelik hayatın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir araç olarak kullanılıyordu. Yani bilgi bir takım zümrelerin imtiyaz ve tekelinde değildi.

“Hangi dünyaya kulak kesilmişsek diğerine sağır”

İsmet Özel

Fransız asıllı Müslüman düşünür Rene Quenon ('Modern Dünyanın Bunalımı' adlı eseri Türkçe'ye ilk defa 1976 yılında çevrildi ve İz Yayınları tarafından da yayınlandı. İkinci baskı tarihi de 1976. Ben de kitabı bu ikinci baskısından okumuştum. Tam olarak kaç yılında okuduğumu hatırlamıyorum. Ama en az yirmi beş yıl olduğunu söyleyebilirim. Kitabı zaman zaman elime aldığım ve altını çizdiğim yerleri tekrar gözden geçirdiğim de olmuştur. Kitaptan hatırladığım bir cümle var ki; bu cümle ilk okuduğum zamanda da beni çok etkilemişti. Sonra ki zamanlar da hatırladığımda da. Cümle tam olarak şöyleydi; “Modern bilgi cahil bir bilgidir”... Evet, tam olarak yazdığım gibi “Modern bilginin cahil bir bilgi” olduğunu yazıyordu büyük düşünür. Keşke kitabın orijinal dilinde yazılı nüshasını bulsam da cümlemin aslını görüp okuyabilsem diye de çok istemiştim doğrusu. Sonraları cümlemin kendi içinde bir tezadı/ çelişkiyi içinde barındırdığını fark ettiğim de herhalde dedim, çevirmen yanlış anlamış olmalı cümleyi. Çünkü cümle bilgi ve cehalet gibi birbirine tamamen zıt iki kavramı aynı cümlede ve aynı bağlamda kullanıyor ve bilgiyi cehaletle niteliyordu. Fakat biraz daha, dikkatli düşününce ne demek istediğini daha iyi anladım veya öyle anlamak istedim. Zira bilgiyle cehaleti aynı cümlede kullanmak ve cehaleti bilgiye sıfat yapmak inanılır gibi olmasa da, doğrudur. Tabii bilgi dediğimiz şey gerçekte bilgi değil ama modern insanın bilgi zannettiği şeydi.

Peki, gerçekte bilgi dediğimiz şey

ne idi? İslam ve batının ya da geleneksel ve modern düşüncenin bilgisinden anladığı şey ne idi? Bu konuya biraz açıklık getirmek için bir giriş yapmamın gerektiğini sanıyorum.

İnsan yaratılışından gelen bir takım ihtiyaçları karşılamak ve doğuştan az veya çok sahip olduğu merak, tecessüs/ araştırma duygusunu tatmin etmek amacıyla, önce kendisine, sonra dış dünyaya (yani beş duyuyla algılayabildiği renkler ve şekiller dünyasına) yönelmiş ve algıladıklarını anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. İşte bu anlama ve anlamlandırma çabasının sonucu olarak kendisinde kalan şey'e yani “Ürün'e bilgi denir. Şimdiki tabirle bilgi, bilgiyi elde etmeye uğraşan/çalalayan özne ile yani insanla, kendisi hakkında bilgi edinilmeye çalışılan şeyin yani “Nesne veya konu arasında ki, bazen tek taraflı bazen çift taraflı iletişimin ürünü olan şeydir.

Bu iletişimde/ ilişkide bilen insanın mı yoksa kendisi hakkında bilgi edinilmeye çalışılan nesnenin mi baskın/etkin olduğu, (öznellik veya nesnellik konusu) gerçek bilgisinin mümkün olup olmadığı, bilgisinin kaynağı, alanı, kapsamı sınırları nelerdir. ? Türünden sorular yüzlerce hatta binlerce yıldır sorulup, cevap aranmıştır. Bu arayış sürecinde hem İslam âleminde hem de batıda bir bilgi felsefesi yani epistemoloji oluşmuş olup, felsefenin bu dalında halen ciddi önemli eserler yayınlanmaktadır. Biz biliyoruz ki yeryüzünün akıl ve irade sahibi, yegâne varlığı yani öznesi insandır ve akıllı ve irade sahibi özne yaratılışı ve yapısı itibarıyla yalnız yaşamaya müsait değildir. Bu sebepten dolayı beslenmek için çalışmak ,yorulunca dinlenmek ve neslinin devamı için üremek ve çoğalmak, varlığının devamı için de bir topluluk içinde yaşamak ihtiyacı duyar.

Topluluk içinde yaşamak insana birçok ihtiyacını iş bölümü içinde gerçekleştirerek daha kolay karşılama imkânı da sağlar. Bu ve başka sebeplerden dolayı insan kendi dışındaki canlı, cansız tüm varlıkla bir tür iletişime geçmek zorundadır. Bu iletişim sadece duyuşal (beş duyuyla ilgili) olabildiği gibi duygusal/hissi veya fiziksel de olabilir. Bu iletişimin sonunda insanda iletişime geçtiği varlığın ne'liği (mahiyet) , nasıl'lığı (keyfiyet) ve miktarı (kemiyyet) hakkında bir kanaat oluşur.

Zamanla insanın ilgi ve ihtiyaçları artıp yaşam alanı genişleyince bu bilgi ve birikimlerinin artacağı/arttığı da bir gerçektir. İnsanlığın bilgi ve birikimleri artmaya başladıktan sonra bu bilgiler, alanlarına yani disiplinlere ayrılmış, adlandırılıp tasnife tabi tutulmuşlardır. Geleneksel toplumlarda bilgi daha genel hatlarıyla toplumun neredeyse tamamına yakın kısmını ilgilendiren ve gündelik hayatın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir araç olarak kullanılıyordu. Yani bilgi bir takım zümrelerin imtiyaz ve tekelinde değildi. Çünkü çok basit ve yalın olan ihtiyaçları temin etmek için öyle karmaşık ve şimdiki tabirle uzmanlık gerektiren derinlemesine bilgiye çok ihtiyaç yoktu. İnsanlar yaşamaları gerektiği kadar yaşadıklarını ve ölmeleri gerektiği zaman da öleceklerine; bu durumun kimse tarafından engellenemeyeceğine inanıyorlardı. Bu hastalıklardan kurtulmak istemedikleri veya tedavi olmadıkları ve işlerini kolaylaştıracak buluşların (örneğin tekerleğin) keşfi için çalışmadıkları anlamına alınmamalı. Elbette her toplumda çeşitli tedavi yöntemlerini kullanan şifacılar/sağaltıcılar, şamanlar vs mutlaka vardı. Yoksa bile, aranıp bulunuyordu ama nihayetinde insanların yaşam ve ölümlerinin ölüm kendilerini aşan aşkın/doğayıstü bir gücün elinde olduğuna inanılı-

1) Müslüman olduktan sonra Abdulvâhid Yahya ismini aldı(Doğum: 1886 Fransa, Ölüm: 1951 Mısır)

yordu. Bilgi henüz tekelleşmemiş bir takım insanların elinde imtiyaz aracı haline dönüşmemişti. Güç ve başkaları üzerinde üstünlük kurma aracı da değildi.

Modern toplumlara gelince bilgi derinlemesine ilerledi ve bunun sonucunda da özel uzmanlık alanları hatta bilgi bazen tekeller oluşturularak birer hâkimiyet/üstünlük kurma aracı olarak kullanılmaya başlandı. Özel uzmanlık alanlarında insanların en çok ihtiyaç duyduğu alanlarda ihtisas yapanlar az bulunur ve dolayısıyla çok değerli oldular. Statüleri gereği bilgilerini paraya yahut başka menfaatlere tahvil ederek güçlerini ve zenginliklerini aşırı derecede artırdılar. Zenginlik ve beraberinde getirdiği güç, otorite ve saygınlık nihayetinde tiranlığa/ modern zorbalığa dönüştü. Hatta kendilerini Tanrının yarım bıraktığı bazı işleri tamamlamakla görevli kimseler olarak ortaya çıktı. Bu gün dünyayı kana bulayan bu azgın güruhun dünyayı ne hale getirdiğini hepimiz görüyoruz.. En son Gazze örneğinde olduğu gibi.

Sonuçta ne mi oldu?. Bu çağdaş tiranların sahip oldukları güç ve kudret özellikle cahil bırakılmış ve ahmaklaştırılmış yığınların gözlerini kamaştırdı. Böylelikle çağdaş eğitim kurumlarında onların sahip olduğu güç ve kudrete vasıta olan bilim dallarına rağbet arttı, mühendislikte (özellikle genetik mühendisliği, mekatronik, tıp gibi silah sanayi ve sağlık sektörüyle ilgili) bilginin güce, gücün de para ve şöhrete tahvil edileceği alanlarda yeni bölümler açıldı kürsüler ihdas edildi. Çağdaş bilim kiliseleri oluşturuldu, bu kiliselere yeni ruhbanlar yani imtiyazlı sınıf

olan bilim adamları yetiştirmek için her seviyeden öğrenci seçmek amacıyla sınavlar ihdas edildi, uygulandı, uygulanıyor. Çağımızın bilgidan anladığı işte budur. Yani 'Allah Rızası' 'Diğergamlık', 'Fedakârlık' 'Toplum yararı' gibi aşkın ve üstün amaçlarla değil tamamen bireysel güç ve imtiyaz amacıyla elde edilir. Bu bilgi de sadece imtiyazlı bir sınıfın imkânlarıyla elde edilir. Demokrasi kılıfıyla da arada bir de olsa halktan insanlara imkân sağlansa da bu genel geçer bir kural değildir. Bu imtiyazlı sınıfların bir mensubu olmayan ferden varıp varacağı yer sıradan bir üniversitede Prof. üvanyıyla emekli olup köşesine çekilmekten öteye gitmez.

Üniversiteler çağdaş bilginin/ bilimin en yüksek derecede tahsil edildiği eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlarda eğitim Ön lisans, lisans ve lisansüstü/yüksek lisans olarak üç kademede kurgulanmıştır. Lisansüstünde de doktora, doçentlik ve profesörlük kademeleri vardır. Lisans seviyesinde kendisine gerekli olduğuna inanılan temel bilgilerin yüklendiği bir adayın ünvanı yükseldikçe uzmanlık derecesi artar, uzmanlık alanı daralır ve sınırlanır. Aday artık sadece bir konunun, bir dönemin, bir alanın veya bir şahsiyetin (bilim adamının, sanatçının vs) alanıyla sınırlanmıştır. Kendi disipliniyle alakalı yüzlerce konuda cahildir. Diyelim kendisine ortaçağ felsefesi, edebiyatı, sanatı, vs. hakkında bir şey sorsanız, kendisinin bu konuda bir bilgi sahibi olmadığını ihtisas alanının ilk çağ olduğunu söyleyip, işi uzmanına havale edip kurtulacaktır. Ve ne gariptir ki modern çağda dünyanın her yerinde binlerce üniversitede sadece bir konuda uzman(o da ne ka-

dar mümkünse) ama diğer yüzlerce konunun cahili milyonlarca insan / hoca mevcuttur. Eskilerin deyimiyle Hezarfen (Birçok ilim/ fen sahibi) insan kalmamıştır. Bilgelik, hakîmlik/hikmetin bilgisine sahip olmak, Ariflik/İrfan bilgisine sahip olmak gibi gerçek ünvanların bir kıymeti yoktur. Onlar ancak geleneksel toplumların yani geçmişin değerleridir. İbn-i Sina'ların, Farabi'lerin, İbn Arabi'lerin, Mevlana ve Yunus'un İbn-i Haldun'un, Fuzûlî'nin devri kapanmıştır. Onların tek başlarına yazıp ortaya koydukları külliyatları ortaya koyacak, hatta okuyup anlayacak ne bir profesör ne de komisyonlar mevcuttur. Bir makale veya kitapla uzman, diğeriyle doktor, diğeriyle doçent, diğeriyle de profesör olursunuz. Onları da sizin üretmeniz gerekmez, alıntılar, dipnotlar, intihaller serbest. Çünkü bilim kilisesi/ üniversite jürileri onun meşruiyetini önceden hazırlamıştır. Bilgi edinme kademelerinin en üstündeki zümre böyleyse eğer dünya nüfusunun yaklaşık yüzde sekseni üstündekikitleyi oluşturan sıradan halkın durumunu varın siz düşünün. Onlarda çağın en karmaşık en kirli çöplüğünden yani internette devşirdikleri nereden geldiği belli olmayan, doğruluğu test edilmemiş, çoğu zaman da manipülatif dedikoduları bilgi zannedip bir ömür onunla avunacaklardır. Zaten çağdaş tiranların istediği de budur işte, Kendini bir şey biliyor zanneden ama gerçekte cahil bir yığın yani halk. O zaman Rene Quenon Modern Dünyanın Bunalımı adlı eserinde yazdığı "Modern bilgi cahil bir bilgidir"...cümlesini çok daha iyi anlaşılır diye düşünüyorum.

Gereği Düşünülemedi

Hakkın yani hukukun tesis edildiği toplum, bireylere maddi ve manevi olarak düşen payı adaletli bir şekilde dağıtır. İstenilen bir yaşam alanıdır hukukun üstün tutulduğu mekân.

Dünya beşten büyük, birden küçüktür. Bu sözün son bölümü hakikat karşısındaki yerimizi işaret ederken iki dünyalı bir bakış açısının tüm acılara ilaç olacağını ifade edebilir zannederim. Gereğini düşünmek için akılla kalbin eşzamanlı ve istikamette çalışıyor olması elzem. Binlerce insanın katledildiği bir devirde gereğini düşünmek için güçlü ve cesur olmak dahi yetmezdi. Güç ve cesaretin aksiyonla birleşmesi ve hukukun adaletle tecelli etmesi için tarafımızı doğru seçmek ve her gafletin karşılığını bulacağı bir dünyaya iman etmek gerekir galiba.

Hakkın yani hukukun tesis edildiği toplum, bireylere maddi ve manevi olarak düşen payı adaletli bir şekilde dağıtır. İstenilen bir yaşam alanıdır hukukun üstün tutulduğu mekân. Menfaat aracı olarak kullanan insanların bir nevi silahıdır aynı zamanda. Dünya imtihanı gereği emanetçisi olduğu rolün gereğini yapmakla insan olmanın verdiği mesuliyet arasındaki ince dengeyi gözetmek de bu şartların bir gereği. Farklılıklara rağmen ortak zemin kul hakkına riayet etmek görevi ve mesuliyeti. Hesap verme endişesi olmayan bir insanın bu endişeyi uzun süre taşıması zor. Kanunların ve kuralların tam manasıyla insanlar adına bunu koruması da aynı derecede imkânsız.

Boşlukları dolduran, olmazları olduran, dünya ahiret ilişkisini ölümden sonraya bırakmayan bir bakış açısı lazım. Kul olmak bakımından eşit ama farklı kullar olmak bakımından adalet merkezli bir anlayışa muhtaç insana gücün hak olmadığını anlaması için hakikatin gücünün iyi

anlatılması hatta gösterilmesi elzem. Aksi takdirde ne kişiler arasında ne de uluslar arasında hukuka dayalı bir sistem oluşturulabilir. Ulusların değil ulular arası hukuk da güçlülerin elinde bir meta hâline dönüşür. Zayıfları bir ağ gibi saran kuralları delip geçen güçlüler hakikatin tecelli edeceği yerin burası olmadığını bir kez daha gösterir. Az bir yalana tamah edip çok şeyi kaybetmek kendine zulüm değil midir? Hakkın üstünlüğü hukukun üstünlüğü iken hakkı aradan çıkarıp hukuku birtakım yazılı kurallar arasına sıkıştırmak kabukta kalıp özü görememektir. Kuralların kapsayamadığı kör noktalarda vicdan yoksa hukuk da yoktur. Vicdan ve insafın olduğu yerde asgari hukuk yönetirken bunların olmadığı yerde azami hukuk bile nafil. O yüzden çocukların eğitiminde merhamet duygusuna yer vermemek eksik malmeye kullanmaktır. Sağlam duyguların üzerine kurulu olan sistemler toplum için yaşanabilir imkânlar sunar. Bu şartlardaki her bir yazılı kural keyfi uygulamaların önüne geçer.

Zayıfların en güçlü yanı olan de-

ğeri ben istersem bağışlarım anlayışı, insan benim insanımsa hukuk da benim hukukum tiyatrosunu temsil eder. Adalet ise adına mahkemeler kurulan ve hakimın haklıyı değil güçlüyü tescil ettiği gyabi cenaze törenleridir. Adil bir ortamı tesis etmek için güç lazımsa hakikatten beslenen her can feda olmaya hazırdır. Yalnız vefa önce gayreti gerektirir şüphesiz. Hakkın hakimiyeti için çalışmıyorsanız batıl için çalışıyorsunuz, sözü yüreklerimize vurmali. Nerede durduğumuzu sorgulamalıyız. Alış veriş yaparken dahi kendi hakkımız kadar düşünmüyorsak bir bebeğin yaşama hakkını vicdanımız cezaevi olmuştur, özgürlük dünya masalı. Herkes mutlu ise biz de mutlu olabiliriz. Orası cennet dediğinizi duyar gibiyim. Orası cennetse biz de gönüllü olmak için gerekirse cehennemleri göğsümüzde söndüreceğiz.

Hakkın kaynağında Allah (cc) vardır. Hem adaleti hem de huzuru vadeden bir inanç sistemi olarak İslam zulmü tasvip etmediği gibi kime yapıldığına bakmadan hakikati arama ve destekleme konusunda kimliğe bakmaz. Doğrunun ve mazlumun kendi himayesinde olduğunu hisseden bir Müslüman'ı da durduğu yer bakımından sorumlu tutar.

Annenin, babanın, evladın, komşunun ve ilişkili olduğu insanların hakkını hukukunu korumayıp da büyük resme talip olanlar, dünyaya adalet dağıtırken kendi nefislerine bakıp bir parçasını da ona versinler ki etrafındakileri anlamak ancak bu şekilde mümkündür. Evine ocağına ve yurduna baharı getirmeyenler ellerinde bir buket çiçekle tüm mevsimlere meydan okuyamaz.

Fina ve Minna II

Bir haram ya da mekruhu işlemekle ilgili bir düşünce aklına geldiğinde, kuşkusuz bir şekilde bu düşüncenin şeytandan olduğunu bilmelisin; mubahı işlemek hakkında geldiğinde ise, kuşkusuz bir şekilde onun nefisten geldiğini bilmelisin. Şeytan haram veya mekruhla ilgili bir düşünce getirdiğinde, ister onu yapmak haram ister yapmamak farzı terk şeklinde olsun, ondan uzak dur.

Öncelikle şu ifadeleri açıklığa kavuşturmak gerekir: Bizde ve bizden olan ne anlama gelir, hangi alanları kapsar.

Ondan önce de “biz” kelimesine bir açıklama getirmem lazım. “Biz” bir değere karşılık gelmektedir; bir tarihi, bir coğrafyayı, bir uygarlığı/medeniyeti, bir dünya görüşünü, bir kimliği, bir duruşu ve en nihayetinde bir inanca mensubiyeti ifade eder.

Âdem Nebi ile başlayan bir tarihe, İslamî iktidarın hüküm sürdüğü coğrafyalara, İslam’ın dünya görüşünün ete kemiğe büründüğü medeniyete, Müslüman kimliğine, tevhidi duruşa ve keza Vahye dayalı inanca mensup Müslümanları işaret eder. Bir başka ifadeyle ilk insanla başlayan ve kesintisiz devam ederek bu günümüze kadar gelen Vahyi bilgi, gelenek, duruş, inanç ve kimliğine sahip bir topluluğu kast ediyorum, biz derken. Âdem bizden olduğu gibi İbrahim, Musa, İsa- Allahın selamı hepsinin üzerine olsun- Nebiler de bizdendir. Onların bizden olması doğal olarak bıraktıkları mirasın da bize ait olduğu gerçeği ortaya çıkar. Bu bağlamda dilleri bizim, kavramları bizim, sünnetleri bizim, davaları bizim...

Ancak; yaşadığımız bu günümüzde Müslümanlar olarak biz, biz miyiz? Sorusuna cevap bulmakta zorlandığımız, zorlanacağımız gerçeği ile karşı karşıyayız. İçinde yaşadığımız meskenlerimiz, giysilerimiz, yiyecek ve içeceklerimiz, günlük yaşamda kullandığımız araçlarımız, düşünme biçimimiz, eğitim ve öğretim yöntemlerimiz, konuştuğumuz dil ve saire bize mi ait? El

cevap, büyük oranda, hayır! Hâsılı, yaşadığımız hayat bize ait değil, bize dayatılan veya kabul ettirilen hayattır. Rahmetli Akif Emre’nin ifadesiyle müsteğribin dayattığı bir hayatı yaşıyoruz; kimimiz gönüllü, kimimiz bilmeden, kimimiz de acı duyarak yaşıyor bunu.

Ben, konuyu dil ve kelimeler alanına taşıyarak öncelikli olarak dilimizi ve kelimelerimizi müsteğriblerin etki alanlarından nasıl kurtulabileceğimize dair bazı şeyler söylemeye çalışacağım.

ZİHNİN İNŞASI İÇİN EN GEREKLİ OLAN DİLDİR

“Bir ülkeyi yönetmeye çağırılsaydınız ilk yapacağınız iş ne olurdu, sorusuna Konfüçyüs şu cevabı verir: Önce dili/ kelimeleri düzeltmekle başladım” der. Gerekçesini de şöyle açıklar:

“Dil düzgün olmazsa kelimeler düşünceleri iyi anlatamaz.

Düşünce iyi anlatılmazsa yapılması gereken işler gereği gibi yapılmaz.

İşler gereği gibi yapılmazsa adet, kültür ve ahlak bozulur.

Kültür ve ahlak bozulursa adalet kutup yıldızını kaybeder ve şaşırır. Adalet şaşırırsa halk ne yapacağını, nereye tutunacağını bilmez ve toplum kaosa sürüklenir.

Zira kelimelerin gücünü anlamadan insanların gücünü anlayamazsınız.”

ZİHNİN VEYA DİLİN SÖMÜRGELEŞTİRİLMESİ

Şahıs veya toplumların kelimelerini dolayısıyla dilini değiştiren

onları kendine sömürge yapar. Man-kurtlaştırmanın modern zamanlardaki karşılığı budur. Keşiflerle birlikte yapılanlar aynen bunun ispatıdır; İngilizler, Fransızlar, Portekizliler, İspanyalılar ve diğerleri misafir olarak gidip gasp ettikleri topraklarda ilk yaptıkları iş onların kelimelerini yani dillerini değiştirmek oldu. Kelimeler onların olunca zihinler de onların ki gibi çalışmaya başladı. Sonuç onlar gibi düşünen, onlar gibi konuşan ve onlar gibi yaşayan toplumlar oldular, olduk. Bu işi rastgele, alelade yapmadıklarını da biliyoruz: Bilimsel çalışmalar, antropoloji, psikoloji, sosyoloji, felsefe vesaire araçlarla üniversiteler, bilimsel araştırmalar, tezler, teoriler ve daha nice araçlar üreterek yapmak istediklerini bundan sonra sökülmesi çok zor bir derinlikte daha bir tahkim ettiler.

Akif Emre 2015 yılında Yeni Şafak Gazetesindeki köşesinde Melik Bin Nebi üzerinden bir tespitle bu durumu şöyle özetliyor: “Malik bin Nebiden naklen “Bir Müslüman düşünür, aydın hangi konuya el atsa, bunun daha önce oryantalistler tarafından araştırılıp, belli düzeyde bir sonuca varılmış olduğunu görecektir.”

Bu tespite Akif Emre’nin eklediği bir cümle var: “Kendi medeniyetinin kökleri ile sahih bir ilişki kurmadan göndereceğiniz beyinler ya eklektik bir zihne sahip olur ya da batıya teslim olmuş garpzede haline gelir.”

Gidenlerin büyük bir kısmı garpzede oldu. Bugün buna da gerek kalmadı; çünkü kurulan sistemle anao-kulundan başlamak üzere en yüksek akademik noktaya kadar zihin zaten

garpzedelikle inşa ediliyor.

DİLİN VE ZİHNİN ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN

Bu sömürüden kurtulmak mümkün müdür? Bunun için öncelikle cevaplamamız gereken sorular var: Sömürüden kurtulmak için yeterli azim ve iradeye sahip miyiz; yani gerçekten bundan kurtulmak istiyor muyuz yoksa alıştık veya hoşumuza mı gidiyor?

İkincisi, bu konuda samimi ve istekli olmanın yanında bu cendere-den çıkmak için yeterli güce, imkâna ve tecrübeye sahip miyiz? Bir başka ifadeyle Müslümanlar olarak yeteri kadar tecrübe ve ilmi birikimimiz ve bunu kullanabilecek yetkin ilim insanlarımız var mı?

Akif söz konusu makalede devamla şöyle ediyor: “Bu yeni oryantalist tahakkümü aşmak için her şeyden önce düşünme biçimimizi, kavram dünyamızı rehin alan paradigmaları aşmak, sahih bir bilgi ve hakikat dünyasını inşa edecek medeniyetimizin düşünce dünyasıyla yeniden temasa geçmek..

Bir medeniyet kendi meselelerini başkasının hazır kavramlarıyla düşünemez; önce kendi kavramlarını tanımlamalı ve onlara kendi medeniyet tecrübesi içerisinde anlam kazandırmalıdır.”

Malik bin Nebinin önerisi de bu çerçevededir. Başka medeniyetlerden ödünç alınan fikirlere الأفكار المستعارة/ elefkar elmüsta'ra/ ödünç

alınmış kavramlar, der. Bunları da الأفكار الميتة/ ölü fikirler olarak niteler. O halde ilkin ve ivedilikle zihinde ve dilde özgürleşmenin ilk adımı hem ölü fikirlerden ve hem de ödünç alınmış fikir ve kavramlardan kurtulmak suretiyle atabiliriz. Bize ait ve bizden olana dönerek ve onları bugüne uyarlayarak yolumuza devam edebiliriz.

Bu konuda yeni ve elan yaşıyor olan mütefekkir Taha Abdurrahman'ın önerisi de dikkate şayandır. Ruhul Hadase kitabında konuyu şöyle özetler:

كل أمر منقول معترض عليه، حتى تثبت بالادلة/ Dışarıdan nakledilen her kavram sahihliği ispatlanınca-ya kadar şüphelidir, itiraza tabidir. كل أمر مأصول مسلم به، حتى يثبت بالادلة فساد/ Medeniyetimizden tevarüs edip gelen her kavram fasitliği ispatlanınca-ya kadar doğru kabul edilir.

Taha'nın cümlelerinden kullandığı iki kelime bu manaya ulaşmamızda temel teşkil eder: Menkul ve me'sul. Menkul, dışardan bize ait olmayan bir yerden gelen, me'sul ise asıl/kökten yani bizden gelen manasındadır.

Merhum Akif Emre'in makalesinin son cümlesi şöyledir: Ait olduğu medeniyetin üniversitesini kuramayan bir millet kendi kendini sömürgeleştirir.

O halde bu işin görünen tek çıkış yolu işi bize ve bizden olana döndürmek, asıldan yani kökenimizden başlayıp bugüne meseleleri getirmek

olacaktır.

Bunu yapmaya imkânlarımız yani müktesebatımız yeterli mi? Büyük oranda evet!

Bunu yapacak beyinlerimiz var mı? Evet!

O zaman iş, Nasrettin hocanın dediği noktaya geliyor: Neden helva yapmıyoruz!

Önce eski köye getirilen yeni adetlerden başlamamız lazım, diye düşünüyorum. Mesela eskiden bizim köyde “varlık”, “metafizik”, “akıl”, “ontoloji”, “Epistemoloji”, “psikoloji”, “sosyoloji”, varlığın birliği”, “mistizm”, “hakikat arayışı”, anlamlandırma veya anlam arayışı”, “sudur/ feyz”, “tecelli”, “keşf”, “aşk”, tasavvuf”, “nefs tezkiyesi” ve benzeri hikâyeler yoktu. Derdimizi bunlar olmadan çok basit, sade ve rahat bir şekilde anlıyor ve anlatabiliyorduk. Meseleler bütünden bakarak büyük resmi görmenin huzurunu yaşıyorduk. Sonra misyonerler köyümüze dadanarak ellerindeki cezbedici aletlerle- kelimeler, kavramlar- büyük resmi parçalara ayırdılar; her bir parça bir kısımlarımızın bütünü oldu. Büyük resim parçalanınca elimizdeki her bir parça büyük resim olarak algılandı; ip de tam burada koptu.

Misyonerler/ ajanlar mahallemize sömürgeci ajanlar gibi girdiler; zihinlerimizi önce bozdular sonra da kendilerine benzettiler.

Devam edeceğiz inşallah.

İbn Arabî'nin Şeriata Bakışı

Bir haram ya da mekruhu işlemekle ilgili bir düşünce aklına geldiğinde, kuşkusuz bir şekilde bu düşüncenin şeytandan olduğunu bilmelisin; mubahı işlemek hakkında geldiğinde ise, kuşkusuz bir şekilde onun nefisten geldiğini bilmelisin. Şeytan haram veya mekruhla ilgili bir düşünce getirdiğinde, ister onu yapmak haram ister yapmamak farzı terk şeklinde olsun, ondan uzak dur.

İbn Arabi yaşadığı dönemden başlayarak, günümüze kadar bazı söylemlerinden dolayı şiddetle eleştirilen, tekfir edilen bir alimdir. İbn Arabi günümüzde de tartışmalara yol açmaya devam etmektedir. Yine eleştiren kitaplar yazılmakta, akademik araştırmalara konu olmakta, muhipleri müdafa etmeye devam etmektedir.

Şüphesiz, İbn Arabî'nin, bütün fikirlerini yüzde yüz doğru, bütün görüşlerinde isabet etmiş, hatasız bir kul değildir. Bu açıdan bakıldığında, hatalarının tespit edilmesi ve eleştirilmesinden daha doğal bir durum olamaz.

Diğer tüm insanlara, Müslümanlara ve ahlamlara olduğu gibi mutedil olmak sorumluluk gereğidir. Sevip sevmeme özgürlüğü vicdan ve ahlakın üzerine bina edilmelidir. Efendimizin bu konudaki uyarısı hem sevenler hem de sevmeyenler, hatta husumet besleyenler için önemlidir. "Bir şeye sevgin seni kör ve sağır eder ve onun eksiklerini görmez, kusurlarını iştmez olursun"¹

İbn Arabî, muhaddis, müfessir ve fakihtir. Daha önceleri Zahiri mezhebine mensup iken, bu mezhebin etkileri görül-meye (ehl-i hadis) devam etmekle birlikte mutlak müctehit olarak kendi içtihatlarıyla amel etmiştir. İtikatta Ehl-i Sünnettir. Kimi konularda Eş'ari mezhebiyle örtüşen görüşleri bulunmakla birlikte genel olarak itikadı Selefi itikattır. Selefi Salihin'in yoluna sadıktır.

İbn Arabî, Füsüsül Hikem adlı eserinin başlangıcında yer alan Adem fasısına bir dua ile başlar. "Allah'tan ümidim şudur ki O'nun kendilerini desteklediği, böylece desteklenmiş olan ve kendileri de başkalarını destekleyen kimselerden olayım ve hakeza, O'nun kendilerini Muhammed'in -Allah'ın salâtı ve selâmı onun üzerine olsun- temiz şeriatına bağlı kıldığı, böylece o şeriata bağlanmış olan ve kendileri de başkalarını o şeriata bağlayan kimselerden olayım. Bizi onun -Allah'ın salâtı ve selâmı onun üzerine olsun- ümmetinden kıldığı gibi bizi onun zümresinde haşr eylesin."² İbn Arabî, eserlerinde merkeze koyduğu şeriata bağlılık ilkesinden neredeyse hiç taviz vermez. Çünkü "Ekberî irfanın en te-

mel esaslarından birini bu metnin dolaysız tazammunları arasında sayabiliriz. İnsanın bütün İlâhî sıfatların mazharı olabilmesi, Allah'ın sûreti üzere yaratılmışlığının hakikatine ulaşabilmesi için şeriata en kâmil mânâda riayet şarttır."³

Buna rağmen İbn Arabî'ye yönelik eleştirilerden biri de O'nun şariat konusunda duyarsız ve lakayt fikirlere sahip olduğu şeklindedir. Kanaatimizce bu bakış açısının iki nedeni vardır. Birincisi İbn Arabî'yi ve tasavvufu suiistimal eden sapkın gruplara bakılarak bu grupların kanaatinin kaynağının İbn Arabî olduğunu zannetmektir. İkincisi de İbn Arabî'nin şariat hakkındaki görüşlerinin kendi eserlerinde ne şekilde ele alındığının bilinmemesidir.

Arabî'nin müminleri kuşatan bir şekilde şeriatla ilgili görüşleri incelenirken şununla da karşılaşılır. O şöyle söyler; "Kuşkusuz insanların şeriata bakışı da farklıdır. Bu meyanda her müctehit, Allah'a giden yolda özel bir yönleme sahiptir. Bu nedenle mezhepler farklılaşmıştır. (Yine de) Her mezhep, tek bir şariat içindedir. Allah bu durumu peygamberin diliyle bize belirtmiştir. Dolayısıyla tecelliler de zorunlu olarak farklılaşmıştır."⁴

Ekberî seyri sülukun yöntemi de şeriata ancak bağlılıkla gerçekleşebilir. "Öyleyse, Hz. Peygamber'in sünnetine ve O'na vahyedilmiş olan şeriata bağlılık, kendi varlığının derununda saklı ilâhî sıfatlara ulaşmayı arzulayan kişinin izleyebileceği yegâne yoldur"⁵ diyerek yolu ve yöntemi gösterir. Bu yüzden, hakikate giden yolların sayısı mahlukatın nefesi adedince. İmanla ilgili temel meselelerde, şer'i konularda itiraz edilemeyecek sapmalar olmadığı sürece müminler farklı düşünebilir. Farklı şekillerde amel edebilir. Aynı şey, bütün gruplar için geçerlidir."⁶

İbn Arabî'nin şeriatla ilgili olarak;

3 İbn Arabî, Dönüşü Olmayan Yolculuk, Claude Attas, Çev. Atila Ataman, Nefes Y., Sf. 31

4 Fütuhât-ı Mekkiyye, Litera yayıncılık, çev. Ekrem Demirli, 2. Cilt, sf.311

5 İbn Arabî, Dönüşü Olmayan Yolculuk, Claude Attas, Çev. Atila Ataman, Nefes Y., Sf. 31

6 Fütuhât-ı Mekkiyye, Litera yayıncılık, çev. Ekrem Demirli, 2. Cilt, sf. 311

"Allah, sana genelde şariat ölçütünü vermiş, farzlarını, mendublarını, mubahlarını, haramlarını ve mekruhunu ayırt etmiş, bu konuyu kitabında ve peygamberinin dilinde hükme bağlamıştır.

Bir haram ya da mekruhu işlemekle ilgili bir düşünce aklına geldiğinde, kuşkusuz bir şekilde bu düşüncenin şeytandan olduğunu bilmelisin; mubahı işlemek hakkında geldiğinde ise, kuşkusuz bir şekilde onun nefisten geldiğini bilmelisin. Şeytan haram veya mekruhla ilgili bir düşünce getirdiğinde, ister onu yapmak haram ister yapmamak farzı terk şeklinde olsun, ondan uzak dur. Mubahta ise serbestsin. Daha çok kazanç istersen, mubahtan uzak dur, farz veya mendub fiillerle ilgilen.

Mubah davranışları işlerken onun mubah olduğunu bilerek işle. Unutma ki Şâri, o davranışı sana mubah kılmıyorsa, onu yapamazdın. Bu durumda, mubah olması yönünden değil, sadece Allah katından bir hüküm olduğuna inanman yönünden, mubah eyleminde bile ödüllendirilirsin."⁷

Sonuç olarak, "Arifin dini yoktur" gibi açıklamaya muhtaç ve bağlamında ne ifade ettiği belli olmayan alıntılara dayanarak İbn Arabî'nin şeriatı önemsemediğini ima eden batını ve yeni ezoterik yaklaşımlar İbn Arabî'yi anlamının önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Sapkın düşünce sahiplerinin sözleri ve yaklaşımları İbn Arabî'nin görüşleri zannedilmektedir. Oysa İbn Arabî şariat konusunda Kur'an ve Sünnetin zahiri anlamlarını esas alan ve sorumluluk sahibi bir alimdir. O'nun "taklidin haram" olduğunu söylemesi, musikiye haram demesi gibi bazı meseleler günümüzde selefi bakış açısının sıkça dile getirdiği hükümlerdir. İbn Arabî'nin şariat açısından önemli hususlardan biri de "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz"⁸ hadisinde belirtilen dinin kolaylaştırılması konusudur. İbn Arabî fıkıhta mübahı bu nedenle önemser ve önerir.

7 Fütuhât-ı Mekkiyye, Litera yayıncılık, çev. Ekrem Demirli, sf.361

8 Buhari, *lim* 11-12, *Edeb* Bölümü 80 - *Cihâd ve Siyer* Bölümü 6-7

1 Kütüb-ü Sitte; 5903

2 İbn Arabî, Füsüsül Hikem Şerhi, Davud El Kayserî, çev. Tahir Uluç, Ketebe y., Sf. 131

Leylâ'nın Gözleri

I

Ruhlarını yitirmek üzere
Şehrin bütün simyacıları
Belki de şeytana satacaklar
Ne yapsalar tutturamadılar o renkleri
Ah! Siyahı o yeşili o maviyi
Ülkenin dört bir yanından
Nice simyalar topladılar
Nice karışımlar
Ama olmadı
Kırk gün kırk gece düşündüler
Nice simyacıya bilgeye sordular
Sihirbazlar büyücüler çağırdılar olmadı
Sonra kalbi kırık bir âşıkla keşişti yolları
Ben biliyorum dedi onun simyasını
Söylerim size dilerseniz
"Siz bir âşığın gözüyle bakmayı öğrenin
O saçlara o gözlere
Yoksa asla göremezsiniz
"Aşk" katın duygularınızın içine biraz
Bir tutam katıksız saf arı duru aşk
Varsa kalbinizde, bulunursa bir yerde
Aşkla bakmayı öğrenin varlığa
İşte o zaman değişir her şeyin rengi
Siyahınız siyah olur, alınız al
Yeşiliniz yeşil olur, maviniz mavi

II

Yağmur yüklü bulutlar gibidir
Âşığın kalbi
Yüklense de dünyanın bütün hüznünü
Yine de bereket yağdırır kurak kalplere"

II

Sonra gümrah saçların
Geldi aklıma simsiyah
O hoyrat rüzgârlarda savrulan
Okyanus mavisini yosun yeşili gözlerin
O delişmen bakışların olmasa
Ben de aklımı yitirecektim
'Leyla' diye ah etti Mecnun

IV

Önce Leyla'nın gözlerini görmüştü Mecnun
Gökyüzü kadar mavi
Dipsiz kuyular kadar derin
Dolunay kadar parlak
Çölde ayın on dördü sanki
O gözlerde kendini gördü Mecnun
Sonra, çölleri
Uçsuz bucaksız kum denizini
Kaderini
Ve yakıp kavuran
Çölleri kadar sıcak yüreğini
Gördü Leyla'nın
Mecnuna sığınak oldu
Mecnuna vatan
Mecnuna gurbet oldu o gözler
"İlkin gözlerinde sürgün oldum sevgili"
Demişti Leyla'ya
Uyanıkken hayalinde gördü
Uyurken düşünde
Yüreği ısıdı mecnunun,
Her seferinde
Merhem diye yaralarına sürdü
Uyandığında Mecnun
Her ne zaman baksa o gözlere
Kendi kaderini gördü
Çölleri gördü
İşte böyle başladı her şey

V

Çölde bir bahar akşamı
Dolunay vardı gökte
Serin bir çöl meltemi
Değdi tenine Mecnun'un
O geliyor dedi
Leyla geliyor olmalı
Meltem önce onun kokusunu getirdi bana
Kaderimi,
Belki de kederimi
İşte bir dolunay vakti
Bir çöl akşamında
Değdi mecnunun gözleri
Dolunay misali ışyan
Leylanın gözlerine
Değdi nefesi nefesine
İlk defa